

# ORDE VAN DEN PRINCE

VLAAMS-NEDERLANDS GENOOTSCHAP  
VOOR TAAL EN CULTUUR

- 2 WOORD VOORAF • 3 VERSLAG VAN DE FEESTVIERING 50 JAAR ORDE VAN DEN PRINCE  
6 HET PLAN VAN AANPAK EN DE TOEKOMST VAN DE ORDE • 7 ER SPREKEN MEER MENSEN AN DAN OOIT TEVOREN  
8 DE TOREN VAN BABEL VOORBIJ • 10 DERDE INTERNATIONALE DAG VAN HET NEDERLANDS  
11 DEBAT OVER CULTUUR EN CULTURELE DIVERSITEIT • 13 SAMENSTELLING VAN HET NIEUWE PRESIDIUM  
15 NIEUWS UIT DE GEWESTEN • 16 KUNST OOK EEN TAAL • 18 DE BOEKENPRINCE  
19 WIJ GEDENKEN • 20 LEDEN IN DE KIJKER



NIEUWSBRIEF 25/I



## NIEUWSBRIEF

tweemaandelijks ledenblad van de Orde van den Prince

*Hoofredactie:*  
Jooris Van Hulle

*Eindredactie:*  
Guido Theunissen

*Redactieleden:*  
Cas Goossens  
Frank Hellemans  
Rob Kemperink  
Godfried Lannoo  
Amedé Lefever (webstek)  
Wim van Heugten  
Wim Wijnands  
Toon Hagen (presidium)

*Gewestcorrespondenten:*  
Brabant-Oost: Carl Hermans  
Brabant-West: Amedé Lefever  
Buitenland: Jan Ellers  
Holland en Groningen:  
Guillaume Berkhoff  
Limburg: Jaak Bergers  
Oost-Nederland: Wim Wijnands  
Oost- en Zeeuws-Vlaanderen:  
Liesbeth Haitsma Mulier  
Schelde-Dommel: Jan Rosier  
Schelde-Mark: Erik Thiers  
West-Vlaanderen: Didier Van Nielandt

*Kaftontwerp:* Studio Lannoo, Tiel  
*Lay-out:* X-oc, Borgerhout  
*Druk:* Van de Velde, Antwerpen

*Verantwoordelijke uitgever:*  
Paul Peeters  
Gilles de Pélichylei 97  
B - 2970 Schilde  
BELGIE

### Secretariaat Orde van den Prince

Gounodstraat 2 A, bus 31  
B - 2018 Antwerpen  
Tel.: 03/257.05.55  
Fax: 03/257.05.54  
Geopend: maandag, dinsdag, donderdag  
en vrijdag van 9 tot 15.30 uur  
en woensdag van 9 tot 13 uur  
E-post: [orde.van.den.prince@skynet.be](mailto:orde.van.den.prince@skynet.be)  
Webstek: <http://www.ovdp.net>

## Woord vooraf

# Het ABZ van de Orde

De Orde van den Prince heeft eind september op een indrukwekkende wijze de kaap van de halve eeuw genomen. De Algemene Ledendagen in Brugge en Kortrijk, waarvan u verderop in dit nummer een uitgebreid verslag leest, waren zowel inhoudelijk als organisatorisch van een uiterst hoog niveau, gemengd met een terechte dosis emotionaliteit. Bedankt Vic, Jan en Guido voor alle geleverde inspanningen.

Meer dan 800 mensen genoten van de Algemene Ledendagen en sloten zo de vruchtbare ambtsperiode van Wim Kok af. Gelukkig kon ook deze periode nog mee worden opgenomen in de bijgewerkte, openhartige geschiedenisbeschrijving van de Orde, die verscheen onder de titel *Vlaanderen ontmoet Nederland*. Gedurende de voorbije drie jaar werden door een grote groep enthousiastelingen het Plan van Aanpak en alle daarbij horende documenten afgerond. Bedankt Wim voor deze prestatie.

Van een Plan van Aanpak naar een Aanpak van Plan, met het ABZ van de Orde als leidmotief: Actief, Bewust en Zichtbaar. De stichters van de Orde waren visionaire mensen, maar ook zij zullen verbaasd opkijken naar vandaag, nu de Orde meer dan 3000 Prince-leden telt in meer dan 100 afdelingen en in meer dan 10 landen. De Orde van den Prince is vandaag, door zijn grensoverschrijdende karakter in Vlaanderen en Nederland, het grootste genootschap in zijn soort in de Benelux. Maar zijn we, zoals de stichters van de Orde dat wilden en waren, ook nog steeds het "zenuwcentrum" van het maatschappelijk leven? Zijn we als Prince-leden wel voldoende Actief? Zijn we ons voldoende Bewust van ons Prince-zijn en van de gevolgen daarvan? Is het Prince-ideaal voldoende Zichtbaar in ons persoonlijk, familiaal en maatschappelijk leven?

Sommige politici, aan beide kanten van de landsgrenzen, stellen de bestaande taal- en cultuurverdragen in vraag om economische of politieke redenen. De Orde van den Prince, en elk van haar leden, is als geen ander het best geplaatst om te oordelen over hoe er in de toekomst vorm en inhoud kan en moet worden gegeven aan de grensoverschrijdende contacten. Elk van onze afdelingen kan haar taak als zenuwcentrum verbeteren, de contacten over de grenzen intensifiëren en de betrokkenheid verhogen. Het dagelijks bestuur wil de afstand met de leden verkorten en de transparantie verhogen. Het opstarten van een elektronische Nieuwsbrief, naast de bestaande papieren versie, is een stap in die richting.

Laten we met zijn allen de komende drie jaar aangrijpen om de Orde niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief op een hoger niveau te brengen. En zo stap voor stap het ABZ van de Orde waarmaken: Actief, Bewust, Zichtbaar.

**Frank Meysman**  
*president Orde van den Prince*  
*lid van de afdeling Meise*

# Verslag van de feestviering 50 jaar Orde van den Prince

Brugge, 24 september 2005 – Kortrijk, 25 september 2005

## Vlaanderen en Nederland ontmoeten de wereld

Enkele honderden Prince-leden en hun partners begaven zich op zaterdag 24 september naar Brugge om er deel te nemen aan de feestelijke viering van 50 jaar Orde van den Prince. Het feestelijke weer verlokte na de koffie velen om deel te nemen aan een van de tien geleide stadswandelingen. De keuze tussen het stille en kosmopolitische Brugge, tussen een wandeling met Gezelle en een “reienvaart” zal voor menigeen niet gemakkelijk zijn geweest. Toch was er ook nog behoorlijk veel belangstelling voor de vier lezingen rond het thema “Toekomstige samenwerking Vlaanderen-Nederland in het Europa van morgen”.

De Nederlandse Taalunie en de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland bestaan respectievelijk 25 en 10 jaar. Dat was voor Annick Schramme, docente aan de Universiteit Antwerpen en lid van de afdeling Antwerpen-’t Wit Lavendel, aanleiding om in haar lezing “Naar een nieuw beleid voor de Nederlandse taal in de Europese Unie?” het ontstaan van deze bilaterale vorm van samenwerking te schetsen en enkele vraagtekens bij dit beleid te plaatsen. Om de positie van het Nederlands in de Europese Unie te verzekeren, eventueel nog te versterken, is het noodzakelijk dat Nederland en Vlaanderen ook naar buiten toe als één taalgemeenschap optreden.

### Het Nederlands in Europa

Ben Hennekam, secretaris-generaal Benelux Economische Commissie en lid van de afdeling Pajottenland, begon zijn bijdrage “*Benelux, verleden, heden en toekomst*” met een korte opfrissing van ons geheugen. Hoe de Benelux-landen één waren en ook weer niet. Nadat onze landen uit elkaar waren gegroeid, startte de Benelux in 1944 in Londen, waar onze regeringen in ballingschap verbleven. In de jaren van samenwerking tussen België, Nederland en Luxemburg is veel tot stand gebracht. Het vrije verkeer van personen, kapitaal, goederen en diensten kwam tot stand. Daarmee werd de weg geplaveid voor Europa. In de latere jaren is de Benelux zich met andere taken, zoals ruimtelijke ordening, verkeer, politiek en justitie, gaan bezighouden. Ook het aantal medespelers groeide na de federalisering van België. Het huidige verdrag loopt in 2010 af. De spreker pleitte voor een voortzetting van een samenwerking, waarbij een grotere flexibiliteit gewenst is met het oog op de grote veranderingen in het uitgebreide Europa. Het ambtelijk overleg is gestart en te zijner tijd moet de politiek (federaal en gewestelijk) de nieuwe marsroute bepalen.

Toon Hagen, emeritus hoogleraar aan de Universiteit Nijmegen en de nieuwe vice-president van de Orde, was verhinderd. Het was Paul Beugels, voorzitter van het Comité Buitenlands Cultureel Beleid en lid van de afdeling ’t Sticht, die het voorziene thema belichtte: “*Positie van de Nederlandse taal en cultuur in de delta van Europa: kansen en gevaren*”.

De spreker stelde dat de Europese Unie, na het afwijzen van de Europese grondwet door “eigenzinnige Franse en Nederlandse kiezers”, leeft in de schemer van de onzekerheid. Tegenover het hoge bureaucratische gehalte van de Unie staat een laag democratisch gehalte en een chronisch cultureel tekort. Van een Europees taalbeleid is weinig te bespeuren; er heerst een gespannen verhouding tussen de werktalen en de officiële talen. Om de Lage Landen meer impact te geven, is er maar één echte optie: onverwijld samenwerken. Kernpunten daarbij zijn: het nauwkeurig definiëren van de gemeenschappelijke belangen, het formuleren van het buitenlands beleid, het integreren van de taal- en cultuurverdragen tot één verdrag, het opstellen van een canon van de Lage landen, het opwaarderen van het Nederlands-Vlaams Huis in Brussel tot op Europees niveau. De Orde moet zich daarover bezinnen en ertoe bijdragen.

Jos Wilmots, emeritus hoogleraar aan het Limburgs Universitair Centrum en lid van de afdeling Limburg I, gaf in zijn exposé “*Het Nederlands Extra Muros*” een genuanceerd antwoord op de vraag: Waarom studeert men Nederlands aan meer dan 200 universiteiten buiten ons taalgebied? Zakelijke drijfveren schijnen daarbij te primeren, zeker in Oost-Europa, waar de neerlandistiek bloeit. In Indonesië is de kennis van het Nederlands voor juristen belangrijk, aangezien de Indonesische jurisprudentie geheel op het Nederlandse recht is gegrondvest. Ook voor wetenschappelijke disciplines is onze taal vaak van nut, onder meer voor theologische en kunsthistorische studies en voor de vergelijkende literatuurwetenschap. Niet alleen onze historische monumenten moeten wij bekend maken, ook onze hedendaagse cultuur. De kennis van onze taal draagt daartoe bij en daarom is het belangrijk wereldwijd vertegenwoordigd te zijn op universitair vlak. De Orde kan daarin een rol spelen, maar de spreker achtte het niet zinvol om geld over te maken aan buitenlandse instellingen. Wel belangrijk is het directe contact met de docenten en studenten. Na elk referaat volgde nog een boeiende gedachtewisseling.

Vic Nachtergaele, de vorige gewestpresident West-Vlaanderen en lid van de afdeling Kortrijk, heette in de vroege namiddag ongeveer 800 Prince-leden en hun partners welkom in

het Brugse Concertgebouw voor een vruchtbare academische zitting. Nachtergaele zelf zette de toon door even terug te blikken op het unieke karakter van ons vijftigjarige genootschap. “Het komt erop aan”, aldus Nachtergaele, “dat de Orde geen “Vlaams-Nederlandse angsthaas” wordt, maar een “zelfverzekerde speler op het Europese terrein”.” Drie jaar, aldus de voormalige gewestpresident, had het organisatiecomité dit gouden jubileum voorbereid. Het scenario zat dan ook perfect in elkaar.

### Uw dagen zijn geteld

“Uw sprongen zijn gedaan, heer graaf, uw dagen zijn geteld”, aldus Wim Kok, de gewezen president en lid van de afdeling Leiden, met dank aan Floris V, graaf van Holland en Zeeland, die deze woorden uitsprak toen hij in 1296 gevangen werd genomen. Wim Kok haalde herinneringen op aan 50 jaar geleden, toen hij als student op het gymnasium het krappe ouderlijke huis bewoonde. “Slechts één kamertje werd er verwarmd. Wat een contrast met vandaag. Zo ook is het huis van de Prince vandaag geweldig uitgebreid en klaar voor de volgende 50 jaar.” Kok vergeleek de verhouding tussen Vlaanderen en Nederland met een relatie tussen twee personen van hetzelfde gezin. Zij zijn als broer en zus, die elkaar helpen in geval van nood, maar niet met elkaar in bed kruipen. “Floris de Vijfde zou lid zijn geworden van de Orde als Guido van Gheluwe toen had geleefd”, aldus Kok nog. Floris was immers de eerste Hollandse graaf die via een uitgekende huwelijkspolitiek – hij huwde Beatrix van Dampierre, gravin van Vlaanderen – de banden met Vlaanderen aanhaalde. En Kok besloot: “Mijn sprong is gedaan.”

Toen was het tijd voor Edward De Maesschalck, die samen met Kristin Van der Wee *Vlaanderen ontmoet Nederland* heeft samengesteld, de kroniek van een halve eeuw geschiedenis van de Orde van den Prince. De Maesschalck toonde in een knappe Powerpoint-presentatie hoe Kortrijk van bij de oprichting van de Orde in 1955 geleidelijk de hele Nederlandstalige ruimte heeft veroverd. Hij gaf ook een overzicht van de verschillende presidenten die de Orde heeft gekend en stipte kort hun verdiensten en soms ook hun probleempunten aan. Na deze gesmaakte evocatie van 50 jaar Orde was het



Een blik op het talrijk opgekomen publiek in het concertgebouw van Brugge.

tijd voor een korte hulde aan vier ereleden. Ter gelegenheid van deze 50ste verjaardag kregen Guido van Gheluwe, Bert Bussers, Paul Peeters en Paul Beugels een bijzonder gouden ereteken van de Orde. Hun tomeloze inzet heeft er immers mee voor gezorgd dat de Orde vandaag een gouden jubilaris is met een mooie toekomst.

## Misschien eenzaam, maar niet alleen

Luc Devoldere, afgevaardigd bestuurder van de Stichting Ons Erfdeel, vroeg zich vervolgens af welke rol Vlaanderen en Nederland kunnen spelen bij de promotie van de Nederlandstalige cultuur in het nieuwe Europa. “*Misschien eenzaam, maar niet alleen*” was de invalshoek van Devolderes lezing over “Vlaanderen en Nederland in Europees perspectief”. Eerst had hij het kort over de actuele gebeurtenissen in Nederland en Vlaanderen. Nederland, aldus Devoldere, is een natie in verwarring en wordt momenteel geregeerd door “handelaren in angst”. Het debacle van Srebrenica in 1995, de moord op Pim Fortuyn en Theo van Gogh en het negatieve Europees referendum hebben voor een tsunami in de Nederlandse polders en een regelrechte opstand der burgers gezorgd. Vlaanderen kijkt verwonderd aan tegen zoveel onzekerheid. “Vlaanderen”, aldus Devoldere, “is ondertussen maatschappelijk geëmancipeerd en ook economisch en politiek zelfbewust geworden, maar de culturele emancipatie is er nog onvoltooid. Dit culturele vacuüm wordt opgevuld door te koketteren met een bepaalde belgitude, zoals dat bon ton is in bepaalde artistieke en intellectuele milieus. Zij gebruiken België als een troostend decor voor hun zelfspot en milde anarchie, maar vergeten daarbij dat het culturele Vlaanderen nog altijd niet voltooid is.”

Devoldere beschouwt zichzelf als een Belg en als een Vlaming. Hij is een inwoner van een Vlaamse natie in wording binnen de Belgi-

sche natiecontext. “De nevenschikking heeft het gehaald”, aldus Devoldere. Hij kiest niet voor het exclusieve of-of, maar wel voor het inclusieve en-en: Vlaming zijn en Belg. Zo ook moeten Vlaanderen en Nederland niet streven naar culturele integratie, maar naar pragmatische samenwerking. Niemand kan de verzakelijking in de Vlaams-Nederlandse relaties ontkennen. In plaats van al te hooggestemde verwachtingen te koesteren inzake Vlaams-Nederlandse toenadering, kunnen we maar beter met elkaar samenwerken, waar nodig en mogelijk. Vlaanderen en Nederland, zo zei Devoldere, zijn immers geen gelijkwaardige partners. Vlaanderen is staatkundig nog steeds een regio, terwijl Nederland een staat is. Vlaanderen moet ervoor oppassen om zich van de weermorstuit niet terug te plooiën op zichzelf en een al te defensieve positie in te nemen tegenover de grote broer Nederland. Devoldere zoekt zijn heil in een nevenschikkende Vlaams-Nederlandse twee-eenheid, waarbij de ene partner als spiegel dient voor de andere. En samen vormen Vlaanderen en Nederland op hun beurt een spiegel voor heel Europa. In die zin kan men Vlaanderen en Nederland als een Europees laboratoriumexperiment beschouwen.

Devoldere beëindigde zijn causerie met enkele concrete aandachtspunten in verband met taal en cultuur. Hij vroeg om de traditionele Vlaamse meertaligheid opnieuw te valoriseren. “We moeten het Engels zeker niet bevechten”, zei Devoldere, “maar andere talen naast het Engels koesteren.” Ook hier weer hanteerde de spreker zijn strategie van de nevenschikking. Opvallend was dat hij opriep om in het taalonderwijs opnieuw meer aandacht te schenken aan de kennis van het Frans en het Duits. Hij pleitte ook voor het handhaven van een Nederlandse standaardtaal. Zeker de media kunnen op dat vlak nog altijd een voortrekkersrol spelen. Het streven naar de standaardtaal, dat vroeger zo uitgesproken leefde bij de vorige generatie, lijkt nu op sterven na dood. Het is al tussentaal (Verkavelingsvlaams, Polderlands) wat de klok slaat. Uiteindelijk ziet Devoldere de toekomst van Europa sluimeren in het potentieel van de provincie. “Geworteld in de eigen Vlaamse en Nederlandse identiteit, maar open voor het andere, kunnen Vlaanderen en Nederland zonder complexen de Europese burens tegemoet treden.”

## ABZ van het Prince-alfabet

“Uw dagen zijn niet geteld, beste Wim, maar worden voortaan anders geteld.” Frank Meysman, de kersverse president, weigerde Wim Kok op zijn woord – en dat van Floris V – zomaar te geloven. Er is nog heel wat weg af te leggen voor het komende presidium en alle hulp van de leden – en zeker van pro-president Wim Kok – is daarbij meer dan welkom. Meysman presenteerde het ABZ van het Prince-alfabet: Actief, Bewust en Zichtbaar worden. Daarin ligt de grote uitda-

ging voor de Orde vandaag. “Het komt erop aan om onze werking te activeren, bewust te structureren en vooral naar de buitenwereld zichtbaar te maken.” Activeren heeft in de ogen van de president onder meer te maken met de verjonging van de afdelingen (via aparte jongerenafdelingen?), het nastreven van meer diversiteit in het professionele profiel van de leden en in de etnische samenstelling van de afdelingen (meer Nederlandse leden in Vlaamse en Vlaamse leden in Nederlandse afdelingen, aantrekken van Nederlandstalige allochtonen) en meer afdelingsoverschrijdend tewerk gaan. Hij hoopte dat er nog meer Nederlandse en Vlaamse afdelingen zouden samenwerken. “Bewust werken”, aldus Meysman, “heeft te maken met een transparante communicatie tussen het afdelingsbestuur en de leden zelf. De afdelingsbesturen dienen de relevantie van de Nederlandse taal en cultuur wakker te houden.” Hij voorzag een sterkere rol voor de gewestpresidenten en hoopte de werkingskosten voor de neerlandistiek te kunnen verhogen. “De zichtbare werking van de Orde”, aldus Meysman, “is een zaak van volgehouden inspanning van alle leden samen. De Prince werkt niet alleen in amicitia en tolerantia, maar evenzeer in perseverantia.” Hij hoopte dat de volgende 50 jaar van de Orde een nieuwe, spannende kroniek zal opleveren. Hij suggereerde alvast de titel van het boek, zoals het in 2055 zou kunnen luiden: “*Vlaanderen en Nederland ontmoeten de wereld*”.

Een samenzang van het *Gebed voor het vaderland*, *Het Wilhelmus* en *De Vlaamse leeuw* vormde het orgelpunt van de academische zitting. Tijdens de aansluitende feestelijke receptie werd nog druk gedebatteerd over hetgeen Luc Devoldere en Frank Meysman in hun stimulerende toespraken hadden aangeraakt. 's Avonds werden de leden ontvangen in het unieke kader van de Hallen van het middeleeuwse Brugse Belfort voor een voortreffelijk buffet. Er was toen volop ruimte voorzien om afdelingsoverschrijdend te praten en te genieten. Nederlandse en Vlaamse afdelingen zaten er broederlijk samen, allesbehalve eenzaam en zeker niet alleen. Zo namen de Prince-leden uit Noord en Zuid (en het buitenland) van elkaar afscheid, gesterkt door deze voortreffelijke algemene ledendag.

**Renaat Ramon**

*lid van de afdeling Houtland*

**Frank Hellemans**

*redactielid en voorzitter van*

*de afdeling Mechelen*

*De teksten van de feestelijke academische zitting worden in het volgende nummer in extenso gebracht. De volledige tekst van de lezing van Luc Devoldere wordt op de webstek geplaatst vanaf 22 november 2005 (www.ovdp.net) en kan ook worden nagelezen in Ons Erfdeel, 48ste jaargang, nummer 5, dat op 18 november 2005 verschijnt.*

# Viering van 50 jaar Orde in Kortrijk

Op zondag 25 september zag men in Kortrijk al vóór 10 uur in volle ochtendzon Prince-leden rond een gids staan op de Grote Markt. Het was een van de groepen voor de geleide stadswandelingen die klaarstond om het historische centrum van Kortrijk te ontdekken. De twee andere groepen waren nog in het stadhuis. Een tijdje nadien vertrokken ook zij voor een literaire verkenning van de stad of ze bleven nog een tijd op de Grote Markt voor meer uitleg over de merkwaardige Kortrijkse historische gebouwen. Om 11.30 uur kwamen de ongeveer 450 deelnemers – wat een succes! – samen voor de feestelijke zitting in de zalen van de Orangerie Broel.

**N**a de verwelcoming door voorzitter Jan Vandromme sprak Stefaan De Clerck, burgemeester van Kortrijk, een hartelijke welkomstgroet uit, waarbij hij zich gelukkig prees de feestvierende Prince-leden te kunnen begroeten in de stad waar alles in 1955 voor de Orde van den Prince was begonnen. Vervolgens bracht Daniel Vandepitte, erector van de Gentse Universiteit en lid van de afdeling Gent I, een treffende hulde aan de stichter, de medeoprichters van de Orde en de leden van het eerste uur, zowel in Vlaanderen als in Nederland. Tijdens deze toespraak konden de toehoorders de sfeer aanvoelen, waarin alles in de eerste jaren van de Orde verliep.

## Afstand, maar geen afscheid

Na het applaus voor deze sterk gewaardeerde woorden kwam president-stichter Guido van Gheluwe aan het woord. Het werd bijzonder stil in de zaal bij het aanhoren van de geëmotioneerde spreker. Na de redenen en omstandigheden van het ontstaan van de Orde tijdens de donkere jaren voor Vlaanderen in de naoorlogse periode te hebben uiteengezet, bracht de spreker de wezenskenmerken van zijn boodschap bij de stichting van de Orde in herinnering. Ook de uitbreiding naar Nederland en de buitengebieden kwam daarbij aan bod. Na een dankwoord aan de aanwezige medeoprichters, de overleden vrienden, de oud-presidenten en het afscheid nemende dagelijks bestuur en een hartelijk welkom aan de aantredende president eindigde Guido van Gheluwe op een ontroerende noot door te zeggen dat hij beslist had “vandaag afstand te nemen, maar geen afscheid”, waarna hij het mooie vers van Adriaan Roland Holst uitsprak: “Ik zal de halmen niet meer zien, noch binden ooit de volle schoven, maar laat mij in de oogst geloven.” Na een korte stilte brak een minutenlang applaus los bij het dankbare en aangegrepen publiek.

De feestelijke zitting werd besloten met een dankwoord van Vic Nachtergaele, de voormalige gewestpresident West-Vlaanderen, aan alle medewerkers in Kortrijk en Brugge en meer in het bijzonder aan de leden van de stuurgroep onder leiding van voorzitter Jan Vandromme. Voor de meeste aanwezigen eindigde deze prachtige en feestelijke tweedaagse met een geanimeerde receptie, waarop met veel lof werd gesproken over de succesrijke jubileumviering. Aan de oud-presidenten, de presidiumleden, het aftredende en aantredende bestuur, de organiserende stuurgroep



en enkele persoonlijke vrienden van de president-stichter werd nog een afscheidslunch aangeboden. Enkele leden namen tijdens die lunch spontaan het woord en Tine Ruyschaert droeg enkele gedichten van Guido Gezelle voor. Tenslotte bracht Godfried Lannoo nog hulde aan zijn opvolger, pro-president Wim Kok.

**Paul Peeters**  
algemeen secretaris Orde van den Prince  
lid van de afdeling Voorkampen

*Een blik op de aanwezigen tijdens de viering van 50 jaar Orde in Kortrijk. U herkent op de eerste rij (v.l.n.r.): Wim Kok, uittreedende president, Frank Meysman, de aantredende president, Stefaan De Clerck, burgemeester van Kortrijk, Guido van Gheluwe, president-stichter, en Karel Goddeeris. Op de tweede rij (v.l.n.r.): Godfried Lannoo, oud-president, Willem van de Wardt, oud-president, Albert Vandorpe, Felix Comer, medeoprichter van de Orde, en André Vanlerberghe. Op de derde rij (achter Godfried Lannoo): Annie Fleerackers-Ruys, oud-president.*

## Persvoorstelling Vlaanderen ontmoet Nederland

*Geschiedenis van de Orde van den Prince – vrijdag 9 september, stadhuis Kortrijk*

**I**n het unieke decor van de gotische Oude Raadszaal van het stadhuis te Kortrijk werden de aanwezige Prince-leden en journalisten verwelkomd door burgemeester Stefaan De Clerck. In pittige bewoordingen wees de burgervader op de “historische” betekenis van ons genootschap, dat onder meer door zijn vrouwvriendelijke en grensoverschrijdende karakter van bij zijn ontstaan in 1955 een rol van betekenis is gaan spelen in het culturele landschap van Vlaanderen en Nederland. Prince-lid Lieven Sercu, uitgeefdirecteur bij Lannoo, benadrukte hoe de auteurs van het boek *Vlaanderen ontmoet Nederland* vanuit een participerende observatie en met de nodige dosis historische kritiek de voorbije halve eeuw in kaart hebben gebracht. Het boek zal volgens Sercu juist daarom ook niet-leden van de Orde weten aan te spreken.

President-stichter Guido van Gheluwe ontving daarna uit handen van Godfried Lannoo het eerste exemplaar van deze uitgave. Ook de auteurs en gastheer Stefaan De Clerck

werden in de hulde betrokken. Edward De Maesschalck nam, mede in naam van coauteur Kristin Van der Wee, nadien het woord. Voor beide historici kwam het er in de eerste plaats op aan de geschiedenis van de Orde van den Prince zo te benaderen, dat het boek niet alleen een traditioneel huldeboek zou worden, maar scherp en soms zelfs ongenadig zou schetsen wat er gebeurd is, inclusief de fouten en mislukkingen. Hun slotsom is dat de Orde van den Prince een microkosmos is, waarin de evolutie van de maatschappij wordt uitvergroot. In wezen gaat het om niets anders dan een zoektocht naar identiteit. De bijeenkomst werd afgesloten met een korte voorstelling van het programma van de Algemene Ledendag in Brugge en Kortrijk door Jan Vandromme, waarna uittreedende president Wim Kok een exemplaar van het boek overhandigde aan zijn opvolger Frank Meysman.

**Jooris Van Hulle**  
hoofdredacteur *Nieuwsbrief*  
lid van de afdeling Houland

# Het Plan van Aanpak en de toekomst van de Orde

Het proces van verjonging, vernieuwing en verandering dat de afgelopen vier jaar zijn weg binnen de Orde van den Prince heeft gezocht, heeft een cruciaal punt bereikt. Het (mee)slepende debat daarover in de afdelingen, gewesten, het dagelijks bestuur en presidium is op 21 mei 2005 door de algemene raad beklonken met de unanieme aanvaarding van het eindverslag van het Plan van Aanpak. De apotheose van een lange voorstelling in vier bedrijven, maar het doek valt niet, want het spel duurt voort.

Het slotdocument bevat alle veertig besluiten die, sinds het Plan van Aanpak begin 2001 ter tafel kwam, zijn genomen rond de zeven bekende kernpunten die deels in de praktijk zijn gebracht en goeddeels nog wortel moeten schieten. Samen met het oorspronkelijke plan en de vier tussentijdse verslagen van de discussierondes vormen zij het "Dossier Plan van Aanpak 2001-2005". De afdelingsvoorzitters beschikken er inmiddels over. Geïnteresseerde leden kunnen het ook verkrijgen bij het algemeen secretariaat in Antwerpen.

## Stevig fundament voor vernieuwing

Met dit verslag heeft de begeleidingscommissie die het Plan van Aanpak door de jaren heen heeft gestimuleerd en gestuurd, haar werkzaamheden voltooid. Het markeert het einde van een periode van openhartig en stevig debatteren in woord en geschrift in alle geledingen van de Orde, al zijn er afdelingen die zich blijven koesteren in de achterhoede van de voltooid verleden tijd. Dit debat is op zich al winst; het is een teken van het open en democratische gehalte van de Orde. En het is niet, zoals zo vaak geschiedt, verdampt in verbale schoonheid. Integendeel, het is gestold in nuchtere besluiten, die het vernieuwingsproces onomkeerbaar hebben gemaakt.

De uitgezette route wordt onverdroten vervolgd, want de ambities die aan het Plan van Aanpak ten grondslag zijn gelegd en de uitkomsten zijn nog maar ten dele gerealiseerd. Er is nog een berg werk te verzetten. Vernieuwing is trouwens niet gebonden aan tijd. Ze is een duurzame opdracht, die elke zichzelf respecterende organisatie zich moet opleggen. De Orde van den Prince heeft getoond de wil, de kracht en de mogelijkheden te bezitten om als een vernieuwd genootschap, zoals destijds in de opdracht aan de commissie werd gemeld, "haar identiteit in amicitia en tolerantia met nieuw elan in de eenentwintigste eeuw uit te dragen". Er is een sterk draagvlak voor gegroeid over de volle breedte van de organisatie. Daarop kan in de komende jaren worden voortgebouwd aan de aard, de kwaliteit, de activiteiten, de uitstraling en de bestaansgrond.

Ofschoon in het verleden al tal van serieuze vernieuwingspogingen zijn ondernomen, is het niet eerder gelukt een structureel en samenhan-

gend plan op te stellen waarvan de doeleinden en gevolgtrekkingen de instemming genieten van de sprekende meerderheid van de leden. Tal van signalen geven blijk van de wil om de koers van vernieuwing vast te houden: de openheid is vergroot, de debatcultuur is versterkt, de interne communicatie is verbeterd, de externe communicatie staat hoog op de agenda, de betrokkenheid bij taal en cultuur is toegenomen, de werving van een nieuwe generatie leden is ter hand genomen, de samenwerking tussen de afdelingen in en tussen Noord en Zuid is gegroeid, de organisatie als geheel is geïnteresserd. Kortom: er is sprake van een oplopende dynamiek.

## Uitvoering wacht

Het gaat er nu om dat deze vooruitgang onverkort voortgaat en wordt omgezet in waarneembare daadkracht. De vereiste voorwaarden en omstandigheden zijn voorhanden. En het bestuurlijk gesternte, net als in de nu aflopende zittingstermijn van president Wim Kok, is ook in de nakende periode 2005-2008 gunstig. De in mei verkozen nieuwe president Frank Meysman heeft in zijn beleidsverklaring met de veelbelovende titel "*Een Actieve, Bewuste, Zichtbare Orde van den Prince*", op grond waarvan hij mede is gekozen, een achtal krachtlijnen uitgezet die volledig recht doen aan het lopende vernieuwingsproces. "Het is tijd om dit Plan van Aanpak aan te pakken. Het nieuwe bestuur gaat het uitvoeren", zo kondigde hij ondernemend aan. Wij rekenen erop dat hij de komende jaren deze belofte inlost.

Er is nog meer dat de vernieuwing weerspiegelt. Het profiel waarover zo lang en intensief is gesproken en geschreven, heeft zijn beslag gekregen in een tekst die de hedendaagse identiteit van de Orde helder verbeeldt. Ze is een verwoording van het ontstaan en het wezen van ons genootschap, zijn motieven en strevingen, zijn karakter en kenmerken, zijn organisatie en werkzaamheid. Ze beweegt zich tussen de Keuze van 1955 en de Keuze van 2005. De tekst, opgesteld onder verantwoordelijkheid van de commissie Plan van Aanpak en omarmd door de algemene raad, wordt in een brochure gepresenteerd in de weken na de drukte van de Princelijke feestdagen eind september. Wij verwachten dat deze nieuwe profielschets de leden bevestigt in hun engagement met de Orde en nieuwe leden uitdaagt zich in onze rijen te voegen. De brochure zal het boegbeeld vormen van de interne en externe communicatie, die nog dit

jaar worden verankerd in een Communicatieplan, dat een werkgroep onder leiding van Cas Goossens, media-expert en lid van de afdeling Mechelen, voorbereidt. Uit een tussenrapport aan de commissie Plan van Aanpak is scherp naar voren gekomen dat communicatie in deze tijd vraagt om professionaliteit in bestuurlijk, uitvoerend en instrumenteel opzicht. Voor de verdere profilering en positionering van de Orde is ze een bestaansvoorwaarde. Te geleger tijd zal ik er in deze kolommen nader over berichten.

## Strategisch plan voor de toekomst

En als opmaat van de nieuwe tijd ligt een strategie voor de toekomst van de Orde van den Prince in het verschiet. Ze is een vertaling van het Plan van Aanpak in een beleid dat oude idealen in nieuwe gedaanten presenteert. Visie op lange termijn en bestuurlijk handelen op korte termijn vinden er een symbiose in. Ze geeft substantiële inhoud aan de inmiddels vertrouwde ondertitel "Vlaams-Nederlands Genootschap voor Taal en Cultuur", maakt strategische beleidskeuzen en zet onze focus scherp op een taal- en cultuuralliantie van Vlaanderen en Nederland. Het presidium heeft dit strategisch plan, opgesteld door een werkgroep onder leiding van Wim Kok, onlangs van zijn volledige instemming voorzien. President Frank Meysman zal het tijdens de algemene ledenvergadering in Brugge wereldkundig maken.

Het klinkt wellicht wat al te pretentief, maar toch: in haar jubeljaar kiest de Orde van den Prince opnieuw positie in het culturele en maatschappelijke krachtenveld van de Lage Landen. Als genootschap voor taal en cultuur bevindt zich organisatorisch, programmatisch en bestuurlijk in een voortgaand veranderingsproces, maakt zij nieuwe strategische keuzen op het domein van taal en cultuur en neemt zij een meer open, communicatieve stijl van werken aan. Als deze drieslag zijn vruchten afwerpt – en ik acht die verwachting realistisch – dan kan de Orde van den Prince fier en ferm de volgende halve eeuw tegemoet treden.

Paul Beugels  
voorzitter begeleidingscommissie  
Plan van Aanpak  
lid van de afdeling 't Sticht

# “Er spreken nu meer mensen Algemeen Nederlands dan ooit tevoren”

## Taalkundige Joop van der Horst over het Nederlands in de 21ste eeuw

Onze taal is aan het verloederen. En bijna niemand spreekt nog fatsoenlijk Nederlands. Dergelijke uitspraken hoor en lees je steeds vaker. Professor Joop van der Horst, die eind april de lezingenreeks “Lessen voor de XXIste eeuw” van het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte aan de KU Leuven afsloot met een voordracht over “Het Nederlands in de 21ste eeuw”, is optimistischer: “Er is geen enkele reden tot paniek. Met onze taal gaat het anno 2005 beter dan ooit.”

**V**an der Horst: “Ik wil allereerst benadrukken dat mijn lezing enkel over het Standaardnederlands zal gaan. Het Roeselaars en het Hasselts zijn wetenschappelijk gezien wel even interessant, maar niet iedereen kent die talen, vandaar. Nu, als we het over de recente evolutie van de standaardtaal willen hebben, dan moeten we een onderscheid maken tussen de externe en de interne taalgeschiedenis, want beide bepalen mee hoe het Nederlands er in de toekomst zal uitzien.”

### Drie fasen

“In de twintigste eeuw heeft het AN – of het ABN – drie fasen doorlopen. De eerste fase was die van het chique ABN, die liep tot pakweg 1920. De standaardtaal was toen een onderscheidingsmiddel voor de – kleine – bovenlaag. Dat verklaart trouwens waardoor het ABN in Nederland is ontstaan. In Vlaanderen was de sociale bovenlaag Franstalig. Van 1920 tot 1970 liep de periode van wat ik het burgerlijke ABN noem. Het Standaardnederlands was toen zowel in Nederland als in Vlaanderen een middel voor sociale emancipatie, een werktuig voor de kleine burgerman en de geschoolde arbeider om hogerop te komen. Netjes praten was belangrijk in het midden van de vorige eeuw. Denk maar aan de ABN-kernen en de taalprogramma’s op tv.”

“De laatste fase is die van het democratische ABN. Democratisch omdat nu iedereen AN praat, of iets wat daarop lijkt, zoals Antwerps of Verkavelingsvlaams of Poldernederlands. Dat komt natuurlijk doordat vrijwel iedereen tegenwoordig tot zijn achttiende op de schoolbanken zit en een groot deel van de jongeren trekt daarna nog naar de universiteit of hogeschool. De democratisering van het ABN loopt met andere woorden gelijk met de democratisering van het onderwijs.”

### Schaduwzijde

“Die democratisering heeft echter ook een schaduwzijde. In elke klas vind je namelijk leerlingen die thuis geen AN praten en die zullen dan waarschijnlijk voor de rest van hun leven een “verloederde” AN-variant hanteren, zoals de tussentaal. Maar die leerlingen studeren uiteraard ook af en worden later ook

politicus of advocaat of televisiepresentator en laten hun verloederde taal aan het hele land horen. Je kan daarom treuren, maar het alternatief is een terugkeer naar het tijdperk waarin onderwijs een elitaire aangelegenheid was en dat wil volgens mij niemand.”

“Ach, ik begrijp die bekommernis wel en als representant van de burgerlijke periode erger ik me ook wel eens aan een slordige uitspraak of een gebrekkige zinsbouw, maar ik wil natuurlijk niet terug naar de tijd van het elitaire schooltje. En als je er even over nadenkt: eigenlijk spreken nu meer mensen AN dan ooit tevoren. Het is misschien niet altijd het meest “beschaafde” AN, maar de samenleving heeft in het verleden nooit “kamerbreed” AN gesproken en dat zal ze volgens mij ook nooit doen.”

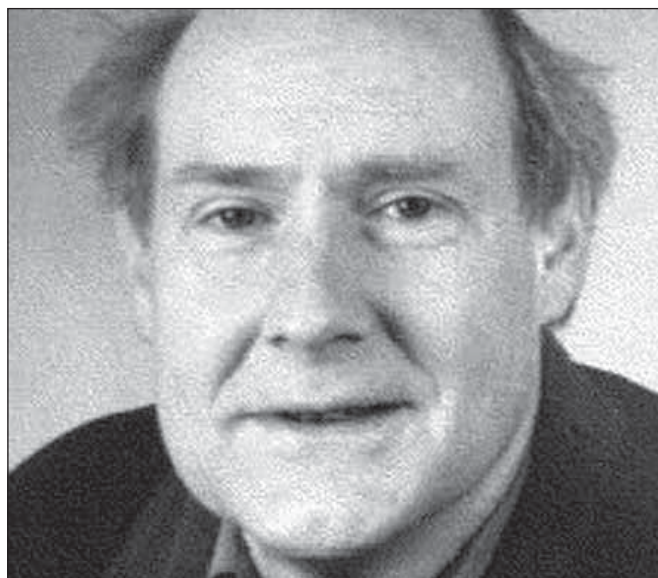
### Interne taalgeschiedenis

“Ik zou het nog even over de interne taalgeschiedenis willen hebben. Ook op dat gebied is er niet de minste reden tot paniek. Twintig miljoen mensen spreken Nederlands, overal ter wereld wordt Nederlands gestudeerd, er verschijnen veel boeken in het Nederlands en ook op het internet is onze taal goed vertegenwoordigd. In de wetenschap is het Nederlands misschien geen belangrijke taal, maar dat is het nooit geweest. Vroeger had je achtereenvolgens het Latijn, het Frans en het Duits, nu

het Engels, en in de toekomst wellicht ook het Chinees en het Spaans. Onze taal verandert, okee, maar dat is volkomen normaal.”

Wat staat ons allemaal te wachten in de eenentwintigste eeuw? “Taalintern verwacht ik dat een aantal evoluties zich zullen doorzetten. De deflexie, bijvoorbeeld – dat is het verdwijnen van naamvalsuitgangen, zoals in “iets ongewoon”, zonder genitief-s – en de nieuwe toepassingen van voorzetsels, zoals in “Celie Dehaene, vrouw van”. Op taalextern gebied staat er volgens mij niet zoveel bijzonders te gebeuren. Het Engels zal wel een belangrijke internationale taal blijven en binnen Europa is ook het Duits aan een opmars bezig. De rol van het Frans is dan weer stilaan uitgespeeld, terwijl op wereldvlak het Chinees alsmaar groter wordt, in die mate dat zelfs de toekomst van het Engels als “lingua franca” op lange termijn niet verzekerd is. De invloed van het Engels zou dan trouwens beperkter gebleven zijn dan die van het Frans in de zeventiende en achttiende eeuw. Hoe dan ook, in het lokale dagelijkse leven gebruiken u en ik Engels noch Chinees, dus over het voortbestaan van het Nederlands hoeven we ons vooralsnog geen zorgen te maken. Al kan ook ik natuurlijk geen honderden jaren ver kijken...”

**Prof. Joop van der Horst**  
hoogleraar Faculteit Letteren  
Departement Linguïstiek KU Leuven



Prof. Joop van der Horst

# DE TOREN VAN BABEL VOORBIJ

Over de positie van het Nederlands in Europa hebben we het in de *Nieuwsbrief* al herhaaldelijk gehad, onder meer in het speciale nummer van september-oktober 2004. Maar hoe staan de andere talen er voor op het oude continent? Wat beweegt er en wat mogen we verwachten voor de nabije en verdere toekomst? Opvallend is alleszins dat het Engels ook in Centraal-Europa steeds meer terrein wint als nieuwe gemeenschappelijke taal. Waarom moeten de andere wereldtalen, zoals het Russisch en het Duits, ook daar het onderspit delven?

In de zeventiende eeuw spraken geleerden uit Centraal-Europa nog Latijn met elkaar. In het midden van de negentiende eeuw werd de handigste gemeenschappelijke taal voor de reiziger in Midden-Europa het Duits. Dat was de taal van de Habsburgse monarchen, die heersten over de Hongaren, de Tsjechen en vele anderen. Een dikke eeuw later werd de dominante voertaal het Russisch. In de eenentwintigste eeuw sluipt een nieuwe taal via het onderwijssysteem, de zakenwereld en de politieke elite de regio binnen: het Engels. Drie op de vier studenten, van de Baltische Zee tot de Balkan, leert nu Engels op de middelbare school. De meeste Centraal-Europese landen werden in mei 2004 lid van de Europese Unie of wachten nog op hun lidmaatschap. En met hun toetreding tot de Unie is de overheersende positie van het Engels als taal voor de hele Europese Unie aan het versterken. In Centraal-Europa, net als in de rest van de wereld, is de kennis van het Engels een basisvaardigheid geworden, zoals het autorijden of het gebruik van een PC.

## Grote talen in defensief

Wat is er gebeurd met de andere grote talen? De meerderheid van de Centraal-Europeaanen

begon het gebruik van het Russisch te mijden, omdat het de taal van de afgewezen communistische ideologie was. De Baltische staten herbergen grote minderheidsgroepen die het Russisch als moedertaal hebben en die een bloeiende Russische cultuur koesteren. Daar blijft het Russisch nog steeds de op één na meest gestudeerde buitenlandse taal. Maar in Polen en Slowakije staat het maar op de derde plaats. In Hongaarse en Tsjechische scholen wordt het zelfs nog nauwelijks geleerd.

Bij oudere Centraal-Europeaanen, die tijdens de communistische periode studeerden, blijft het Russisch wel de voertaal. Dus ook, ironisch genoeg, bij de nieuwe generatie van politici die het communisme hielpen verdrijven. Door hun komst in het Europees Parlement hoor je nu ook Russisch gefluister in de wandelgangen. Veel verrassender voor Centraal-Europa is het gematigde enthousiasme voor het Duits. In het communistische tijdperk was die taal in het onderwijs even wijdverspreid als het Engels, omdat het de taal was van een gelijkgesteld land, Oost-Duitsland. En in het postcommunistische tijdperk was Duitsland de grootste exportmarkt voor Centraal-Europa en een belangrijke investeerder in de regio. Maar enkel in de Tsjechische Republiek, Hongarije

en Slowakije komt het aantal scholieren dat Duits studeert, in de buurt van het aantal dat Engels leert. Duits is nergens de populairste keuze. De Duitse taal is aan het wegwijnen. Gedeeltelijk omdat Duitsland te verlegen was om zijn taal en cultuur te promoten in een regio die verwoest werd door Hitlers oorlog.

Frankrijk heeft nooit last gehad van culturele verlegenheid of bescheidenheid. De Fransen hebben altijd veel culturele diplomatieke spanningen geleverd. Prachtige Franse culturele centra sieren dan ook de hoofdsteden van de Centraal-Europese regio. Het meest recente werd in oktober 2004 in Riga, de hoofdstad van Letland, geopend. Maar de bewondering voor de Franse cultuur liet zich niet vertalen in een wijdverspreid gebruik van de Franse taal. Enkel in Roemenië, waar de moedertaal ook Romaanse wortels heeft, is Frans populairder dan Engels.

## Engels als bedrijfstaal

De keuze voor het Engels is beïnvloed door de eisen van de buitenlandse investeerders. De eerste firma's die oostwaarts trokken, waren Europese bedrijven met internationale ambities. Die gebruikten het Engels al

## Het verhaal van het Vlaams

Na *Het verhaal van een taal, tien eeuwen Nederlands*, geschreven in samenwerking met Jan W. de Vries en Peter Burger, heeft Prof. Roland Willemyns, hoogleraar Nederlandse Taalkunde aan de Vrije Universiteit Brussel en auteur van talrijke studies op het gebied van de dialectologie en sociolinguïstiek, zich gebogen over de bewogen geschiedenis van het Nederlands in Vlaanderen. Niet de orthografische, grammaticale en lexicale aspecten zijn daarbij aan de orde, maar vooral de politieke en sociaal-economische factoren die haar gebruik en verspreiding hebben bepaald. Na een inleidend hoofdstuk, waarin het te behandelen taallandschap wordt afgebakend en verkend, volgt de auteur in elf hoofdstukken de evolutie van het "Vlaams": van de voorgeschiedenis tot de huidige toestand. Aandacht wordt ook besteed aan de situatie in Frans-Vlaanderen, waar de Vlaamse randdialecten stilaan uitsterven, maar het onderwijs in het Standaardnederlands, mede dankzij de inzet van het door de officiële instanties gesteunde "Maison du Néerlandais" in Belle (Baillleul), toeneemt.

In feite werd de tweetaligheid in Vlaanderen reeds in de Bourgondische tijd geïnstitutionaliseerd. Wat volgt, is de pijnlijke geschiedenis van de onderdrukking, die erg eentonig zou zijn als Willemyns ze niet zo adequaat beschreven had. Inzichtelijk is ook zijn analyse van de taalpolitiek van Koning Willem I en van de Vlaamse Beweging en ongemeen boeiend het uitvoerige verslag van de beruchte strijd tussen (niet alleen

West-Vlaamse) taalparticularisten en integrationisten in de 19de eeuw. Ook van de historische achtergrond van de huidige Babylonische toestand in Brussel, inderdaad "een geval apart", en in de faciliteitengemeenten wordt een met cijfers onderbouwd overzicht gegeven. Hoewel officieel tweetalig, wordt Brussel, mede door de emigratie van Nederlandstaligen naar de Rand, de facto steeds meer verfranst. Het Vlaams van nu is geen tussentaal, maar een conglomeraat van een aantal tussentalen en regiolecten. Het zogenaamde Verkavelingsvlaams is geen eenheidstaal; het ongedefinieerde "Schoon Vlaams" evenmin.

In het laatste hoofdstuk, met een voorzichtige "Vooruitblik", concludeert Willemyns dat de taalstrijd in België gestreden is: de elementaire rechten, waarvoor de protagonisten van de Vlaamse Beweging vooral in de 19de eeuw met zoveel hartstocht hebben gevochten, zijn verworven. Hij voorspelt dat de ontwikkeling van het Nederlands in deze eeuw bijzonder interessant zal zijn en zeker "de moeite waard om ze niet alleen te observeren, maar er ook een rol in te spelen". Daarmee zou wel eens kunnen bedoeld zijn dat de Vlamingen hun taalgebruik niet kritiekloos aan het Poldernederlands hoeven aan te passen.

Roland Willemyns & Wim Daniëls (red.), *Het verhaal van het Vlaams. De geschiedenis van het Nederlands in de Zuidelijke Nederlanden*, Standaard Uitgeverij/Het Spectrum, 2003, 399 p., 26,95 euro, ISBN 90-712-0643-2.

Renaat Ramon  
lid van de afdeling Houtland

als internationale werktaal. De jongste tien jaar was de grootste directe buitenlandse investeerder in Centraal-Europa het Duitse Siemens AG, een technologie- en telecommunicatiebedrijf. Dat maakte van het Engels in 1998 zijn "bedrijfstaal". "Duitse bedrijven zijn zeer pragmatisch", bevestigt Bernhard Welschke, hoofd van het Europees beleid van het Bundesverband der Deutschen Industrie. "Ze gebruiken één taal om zaken te doen, ook al is het niet hun moedertaal."

Als er één Duitse sector is die hierin beslist wil verschillen, dan is het wel de amusementsindustrie. Door de voorkeur voor Engelstalige producten blijven de exportmogelijkheden van die sector beperkt. Er worden bijvoorbeeld ieder jaar ongeveer 200 miljoen CD's verkocht in Duitsland. Maar de Duitse muziekgroep die het meeste succes kent in het buitenland, de heavy-metalband Rammstein, verkocht in zijn tienjarige bestaan maar zes miljoen CD's buiten Duitsland. "We blijven achter", klaagt Björn Akstinat, directeur van het Deutsches Music-Exportbüro, dat de belangen van de Duitse muziekindustrie in het buitenland verdedigt. Hij gelooft dat Centraal-Europa een potentiële expansiemarkt is voor de Duitse cultuur en dat de Duitse regering meer moet proberen om haar cultuur uit te dragen. Zelfs nu zingen sommige niet-Germaanse groepen al in het Duits, zegt Akstinat, verwijzend naar Ich Troje, de groep die Polen vertegenwoordigde tijdens het Eurovisiesongfestival van 2003.

## Het pan-Europese debat

De groei van het Engels als lingua franca zal niet noodzakelijk een positieve invloed hebben op de taaltwisten tussen en in bepaalde landen,

zoals de Balkanlanden of de Baltische staten. Die twisten gaan vaak eerder over de verdeling van de politieke macht tussen de rivaliserende gemeenschappen en niet over de taal op zich. Aan de andere kant kan de evolutie misschien wel een belangrijke invloed hebben op de instellingen van de Europese Unie en zelfs op de Europese integratie. De Europese Unie erkent de officiële talen van alle landen en vertaalt alle belangrijke openbare documenten in de twintig erkende talen. Maar de staatsambtenaren en commissies in de instellingen van de EU gebruiken de drie grote werktalen: Engels, Frans en Duits. Het Frans is de strijd om het grootste "marktaandeel" allang aan het verliezen van het Engels. De komst van nieuwe landen, die het Engels als voertaal kiezen, zal het Frans nog meer marginaliseren, zodat het wellicht op hetzelfde niveau als het Duits zal belanden.

Een toenemend gebruik van het Engels in de instellingen van de Europese Unie betekent ook een toenemend gebruik van de taal op de ministeries van de lidstaten. Want ambtenaren spenderen heel wat tijd aan zaken die samenhangen met de EU. Jean-François Deniau van de Académie Française, die waakt over het gebruik van de Franse taal, vertelde aan het Franse dagblad *Le Figaro* dat het Engels zelfs het Franse Ministerie van Financiën – "het hart, het bastion, het bolwerk van de Franse macht" – veroverd had. Het ministerie laat nu de ontwerpen voor nieuwe regelgevingen in het Engels circuleren, "omdat ze in Brussel in het Engels worden bediscussieerd".

Een belangrijke vraag is nu of het algemeen gebruik van het Engels als eerste of tweede taal de politieke integratie van de Europese Unie

zal versnellen. De verspreiding van het Engels zal de taalbarrière die de weg voor het pan-Europese politieke debat versperde, kleiner maken. Zij zal de weg vrijmaken voor de vorming van een pan-Europese publieke opinie en voor politici met een pan-Europese oproep. Niettemin zijn er al grote rijken geweest, zoals de Sovjet-Unie, die één taal hadden en toch verdeeld raakten. Een taal kan een goed politiek systeem wel beter doen werken, maar het kan nooit een slecht systeem redden.

Bron: *Knack/The Economist*



Ook de Poolse jongeren verkiezen steeds meer het Engels boven het Duits of Russisch, een tendens die zich vrijwel in alle Centraal-Europese landen manifesteert.

## Populaire talen

Van de vier meest onderwezen vreemde talen in het secundair onderwijs lijkt het Engels in Oost-Europa het populairst. Het aantal leerlingen voor Engels, Frans, Russisch en Duits is hier procentueel weergegeven voor de verschillende landen.

	Engels	Duits	Frans	Russisch
Estland	86	36	0	54
Polen	80	53	0	18
Tsjechië	64	49	4	0
Hongarije	58	47	6	0
Slovenië	88	37	3	0
Roemenië	80	0	88	20
Bulgarije	61	21	0	28



# Derde Internationale Dag van het Nederlands

## Ukkel trefpunt van Nederlandstaligen uit de hele wereld

Om en bij de 150 belangstellenden in de Nederlandse en (Zuid-)Afrikaanse taal, onder wie tal van Prince-leden, ontmoetten elkaar in het fraaie County House of Brussels te Ukkel op zondag 10 juli 2005 ter gelegenheid van de Derde Internationale Dag van het Nederlands. Elf nationaliteiten waren er aanwezig: zowel Nederlands- als Franstalige Belgen, Nederlanders, Zuid-Afrikanen, Surinamers, Indonesiërs, Luxemburgers, Oostenrijkers, Duitsers, Britten, Chinezen en Polen. Aan het woord kwamen negen sprekers, die samen een caleidoscoop boden van de Nederlandse taal in alle continenten van onze blauwe planeet. Het algemene thema luidde: "Standaardtaal, Taalvariant, Dialect". De afdeling Sint-Genesius-Rode/Beersel nam het initiatief, samen met een aantal sociaal-culturele verenigingen.

Thomas Roukens, actief in het Ukkelse cultuurleven, beet de spits af en vertelde op een frisse wijze zijn wedervaren als Nederlander in de Belgische hoofdstad. Jean-Luc Vanraes, voorzitter van het OCMW Ukkel, bracht als voorzitter van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) een hartversterkend referaat. Terecht hield hij een pleidooi om het woord Nederlands te gebruiken als het om onze taal gaat. Een eveneens aandachtig beluisterde uiteenzetting en Vlaams-Indonesische getuigenis bracht de voorzitter van het GC Candelaerhuys en de Nederlandstalige Ukkelse bibliotheek, Stefan Cornelis, die naar het Vlaamse land van zijn vader en de Indonesische gordel van smaragd aan moederszijde verwees.

### Stemmen uit diverse continenten

Beelden uit het Caraïbisch gebied en uit Suriname begeleidden de door Milaine Goedhuys voorgedragen poëzie uit Aruba, Curaçao en Suriname. Gerhard Hiwat, de ambassadeur van Suriname, belichtte zijn multiraciale en multireligieuze groene land tussen de Atlantische Oceaan en het Amazonegebied, waar het Nederlands de "lingua franca" is van creolen, Javanen, Chinezen, hindoestani's, indianen, bosnegers en blanken. Hij bracht onder meer de recente toetreding van Suriname tot de Nederlandse Taalunie te berde, een uiterst positieve stap in de richting van een steviger basis voor het Nederlands in de wereld.

Dan brak het ogenblik aan om het Afrikaans te belichten, dat door de voormalige Nederlandse staatssecretaris Aad Nuis omschreven werd als "Nederlands dat lange tijd in de zon heeft gelegen". De Zuid-Afrikaanse Ambassadeeraad in Brussel, François Van der Merwe, wist de toehoorders te boeien met zijn referaat in het Nederlands van Zuidelijk Afrika, dat doordrongen is van poëzie en exotisme. Naast het algemeen erkende Afrikaans bracht hij een smaakvol prozastukje in de Kaapse variant en tevens oudste vorm van het "Kaaps Hollands", dat naar het Afrikaans evolueerde.

### Nederlands in Europa

Twee onderdelen van het algemene thema kwamen al aan de beurt, namelijk de stan-

daardtaal en de taalvariant. Het derde werd aangesneden met een mede door schrijver dezes en lid van de afdeling Sint-Genesius-Rode/Beersel gerealiseerd filmpje over Frans-Vlaanderen, waar een West-Vlaams dialect van het Nederlands na ruim drie eeuwen miskenning en onderdrukking nog steeds voortleeft. Van Frans-Vlaanderen werd opnieuw koers gezet naar de hoofdstad van Europa, België en Vlaanderen. Prof. Dr. Sera De Vriendt, professor emeritus van de Vrije Universiteit Brussel en geboren Ukkelaar, bracht een voortreffelijke uiteenzetting over "Het Brussels, een apart geval in het Nederlandse taallandschap". Het was een zeer geapprecieerd referaat over het Brusselse dialect, dat net als de standaardtaal niet ontsnapt aan klankevolutie en -verschuiving. Aan de hand van een aantal plaatsnamen uit Ukkel en omgeving, zoals de Moensberg, dat van "Maans" naar "Moens" evolueerde, toonde hij aan dat de meeste klanken van het huidige Brussels vermoedelijk ongeveer twee tot drie eeuwen geleden hun vaste uitspraak hebben gekregen.

Prof. Dr. Jos Wilmots, professor emeritus van het Limburgs Universitair Centrum, dat onlangs werd omgedoopt tot Universiteit Hasselt, eredocto van de Tsjechische Universiteit van Olomouc en lid van de afdeling Limburg I, boeide het aandachtige publiek met zijn lezing over "Het Nederlands extra muros", waarbij hij een overzicht gaf van het onderwijs van het Nederlands op universiteitsniveau in de hele wereld. Hij hing een gematigd positief beeld op van het onderwijs van het Nederlands in de verschillende continenten. Daar waar de Scandinavische landen ooit beter scoorden, blijft de belangstelling voor het Nederlands groeien in de voormalige Oostbloklanden. Het Poolse Wrocław/Breslau behoort bij de toppers op

het vlak van onderwijs in de Nederlandse taal, maar ook in Tsjechië, Slowakije en Hongarije wordt degelijk werk verricht. Landen als Roemenië, Bulgarije en Slovenië doen hun uiterste best. Van recentere datum is Tbilisi in Georgië. En ook in het grote Rusland zouden meer financiële middelen een verdere uitbouw van de neerlandistiek ten goede komen. Het verdwijnen van de ooit zo actieve faculteit Nederlands aan de Universiteit van Kingston-upon-Hull (Verenigd Koninkrijk) behoort dan weer tot de tegenvallers. In Noord-Amerika kan het bij wijlen ook beter. Duitsland, Frankrijk en Italië blijven dan weer goed scoren.

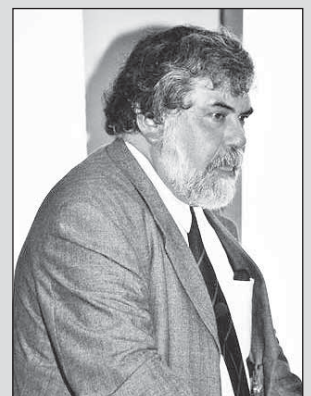
### Positieve balans

Al bij al kan worden vastgesteld dat de belangstelling voor het Nederlands op internationaal vlak de jongste decennia ruimschoots is toegenomen. Dat was een positieve balans voor deze met poëzie opgeluchte Internationale Dag van het Nederlands en het Afrikaans, die met een rijk banket eindigde. Vóór het academische gedeelte gidste Jan van Tongeren uit Maarssen bij Utrecht de geïnteresseerde wandelaars langs de bezienswaardigheden in en om het Wolvendaelpark, waar heel wat heel-Nederlandse geschiedenis en literatuur werd geschreven. Onder de aanwezigen noteerden we onder anderen de Brusselse staatssecretaris Brigitte Grouwels, lid van de afdeling Brussel I, die bekend staat als een vurige verdedigster van de Nederlandse taal in Brussel en elders. Ook Johan Leman, voorzitter van het migrantencentrum Foyer, nam aan de academische zitting deel.

Leo Camerlynck

secretaris Neerlandistiek

lid van de afdeling Sint-Genesius-Rode/Beersel



Toespraken van  
Prof. em. Jos Wilmots (links)  
en Leo Camerlynck (rechts)

# Debat over cultuur en culturele diversiteit

## Culturele diversiteit en marktwerking

Mario Vargas Llosa bewonder ik als een groot schrijver en geëngageerd intellectueel. Zijn artikel "Een culturele correctie op de markt" (zie *Nieuwsbrief* 24/6 van juli-augustus 2005) getuigt van enkele terechte bekommernissen over eng staatkundig cultuurnationalisme en bureaucratische betutteling van cultuur. Terecht beklemtoont hij dat cultuur bloeit door confrontatie van verschillen. Hier houdt echter mijn waardering voor zijn bijdrage aan het debat over cultuurpolitiek op. Het spijt me te moeten wijzen op enkele fundamentele denkfouten die de grote schrijver tot onjuiste conclusies brengen.

Zijn eerste argument luidt dat het pleidooi voor een correctie op de marktwerking voor cultuurproducten "diep antidemocratisch" is. Ik denk niet dat het anti-, maar wel a-democratisch is en terecht. Er zijn nu eenmaal gebieden van het menselijk handelen waarop democratie niet van toepassing is en vrijheid van beslissing door een meerderheid volstrekt irrelevant. Neem nu wetenschap. We laten toch niet democratisch beslissen uit hoeveel deeltjes het menselijk genoom is samengesteld of van wanneer een archeologische vondst dateert? Daarvoor spelen toch uitsluitend de argumenten aangebracht door hen die bevoegd zijn om te oordelen? Volwaardige culturele participatie is in een moderne samenleving niet aan ieder mens van nature gegeven, maar het resultaat van beïnvloeding door opvoeding en milieu. Pierre Bourdieu heeft daarover in de jaren '70 baanbrekend onderzoek verricht en op grote schaal gepubliceerd. Daarbij wees hij ook op de situatie van de sociaal minder begunstigde sociale categorieën voor wie de door Vargas hooggeprezen keuzevrijheid gewoon niet bestaat, omdat zij door noodzaak en gebrek aan mogelijkheden gedreven worden.

Vargas' tweede argument luidt dat "cultuurproducten... hun concurrenten niet van de markt verdringen, maar hen integendeel promoten". Hier vrees ik dat de schrijver

ofwel het begrip "cultuurproduct" beperkt tot de "hoge" of "legitieme" cultuur, dan wel de feiten niet onder ogen ziet. Wie ook maar een oppervlakkige blik werpt op het aanbod in een mediawinkel voor een breed publiek, op de programma's van tv en radio of op de verdeling van de zendfrequenties, ontkomt niet aan de vaststelling dat marktmechanismen hier evident de kwaliteit verdringen. Het is nu eenmaal zo dat schaalvoordelen werken ten gunste van de grootste producenten die de ruimste afzet weten te bereiken. Hun producten worden het meest effectief gepromoot; je treft ze daarom overal aan en tegen de gunstigste prijs. De commerciële culturele bemiddelaars die het aanbod bepalen, kiezen niet op inhoudelijke criteria, maar aan de hand van de winstverwachting. Het resultaat daarvan acht ik al even beklemmend als het optreden van een cultuurcommissaris in een totalitair regime. Het is in zekere zin nog gevaarlijker, omdat het opereert onder het motto van de vrije markt.

Vargas' oproep om "een zo groot mogelijk aantal mensen" in te zetten "om cultuur te promoten", blinkt niet uit door helderheid en doelmatigheid. Vooral idealiseert hij de vrijheid van de markt in het algemeen. Voor allerhande producten gelden in onze zogenaamd vrije markt door overheden opgelegde regelingen. Voorschriften voor het aanbod van

farmaceutische producten, speelgoed, voedsel, verkeersmiddelen, verwarmingsketels enz. achten wij noodzakelijk voor onze gezondheid en veiligheid. Het zou naïef zijn de vrijheid van de culturele expressie, die voor het bereiken van een markt afhankelijk is van ontelbare bemiddelaars, daarvan te willen uitzonderen. De vraag is dus verkeerd gesteld: wij vragen voor cultuur geen uitzonderlijke, maar juist een overeenkomstige behandeling! Ook daarvoor gelden de wetten van de monopolievorming en van de verdringing van kleine en onbekende soorten. Laat ons die inderdaad beschermen, niet met de wet van de meerderheid, maar met die van de oordeelsbekwaamheid. Zo niet, zullen ze nooit de kans krijgen om enig publiek te bereiken en verdwijnt de broodnodige culturele diversiteit.

Wim Blockmans

lid van de afdeling Leiden

## Nog lezersreacties

Willy Vervaeke van de afdeling Hulst reageerde op de artikelen *Wordt Vlaanderen het nieuwe gidsland?* en *Belgen zijn barbaren* in de *Nieuwsbrief* 24/6 van juli-augustus 2005. Zijn reactie is te lezen op de website van de Orde: [www.ovdp.net](http://www.ovdp.net) (rubriek "Open Forum"). Ook andere reacties kunt u daar steeds terugvinden.

## Vertrouwen in cultuur

Graag wil ik reageren op de artikelen van Mario Vargas Llosa en Cas Goossens in de vorige *Nieuwsbrief* 24/6. Laat ik beginnen met de verklaring dat ik het standpunt van Vargas Llosa volledig deel, met de toevoeging dat hij zijn standpunten helder en duidelijk beargumenteert. Daaruit volgt uiteraard dat ik niet instem met de standpunten van Cas Goossens en wat me met name bewogen heeft om in de pen te klimmen, is dat ik bezwaar moet aantekenen tegen diens formele argumentatie.

Het begint al in zijn inleidende vetgedrukte alinea, waarin hij de mogelijkheid openhoudt dat Mario Vargas Llosa onder cultureel protectionisme en culturele identiteit iets anders zou verstaan dan "wij". Zijn deze begrippen niet zeer helder en vooral zeer universeel op te vatten? Verder bezondigt Cas Goossens zich aan zogenaamde omkeringen, die verre van verhelderend zijn, maar integendeel de diverse standpunten zozeer vermengen, dat er vertroebeling optreedt.

Het duidelijkst komt dit tot uiting daar waar hij, uitgaande van de stelling van Mario Vargas Llosa dat cultureel protectionisme gevaarlijk is en onverenigbaar met vrijheid, dit afzet tegen de grilligheid en onbetrouwbaarheid van de "vrije markt", waar deze dan een voorstander van zou zijn wat niet zo is, maar dit noodzakelijke kwaad wel verkiest boven protectionisme.

Samenvattend lijken de standpunten betreffende de rol van de overheid die zou moeten faciliteren of protegeren -- een uiterst subtiel onderscheid -- tussen de beide polemisten niet zo groot, maar duidelijk is wel dat, in het algemeen gesproken, Mario Vargas Llosa overheden (terecht?) wantrouwt en dat hij een grenzeloos vertrouwen heeft in de cultuur, die zich ten allen tijde en overal vrij moet kunnen ontplooiën.

Toon Baggen

lid van de afdeling Hulst

# Het gewest Holland en Groningen en de “cultuur der Nederlanden”

Het symposium Neerlandistiek in de Johannes à Lasco-bibliotheek te Emden is uitmuntend geslaagd. In de vorige Nieuwsbrief verscheen een verslag van deze bijeenkomst. Zoals ik aan het Presidium heb gerapporteerd, zijn de meeste doelstellingen gehaald: het programma dat door de Orde-leden werd verzorgd, was van een hoog niveau, er was een goede deelname aan de discussies, er heerste een bijzonder vriendschappelijke sfeer en het grote aantal verstuurd uitnodigingen (1200) heeft de naambekendheid van de Orde in Noord-Nederland en Noordwest-Duitsland vergroot, zeker in de kring van het onderwijs. De evaluatie na afloop door de voorbereidende werkgroep deed de vraag opkomen naar de mogelijkheid van een professionalisering van dergelijke congressen. Dit is wellicht een uitdaging voor (het secretariaat van) de Orde.

In het vorige verslag van het gewest Holland en Groningen (zie *Nieuwsbrief* 24/2, november-december 2004, p. 13) heb ik gesteld dat in de afgelopen jaren het begrip “cultuur” meerduidig is geworden. Het lijkt erop dat het een verzameling gebruiken en gewoonten aanduidt. Zelf heb ik gekozen voor een meer traditionele duiding, namelijk de alledaagse, menselijke functie van *vormgeving* aan de omgeving en aan zichzelf. Bij mijn bezoeken aan de afdelingen kwam, in verband met de doelstellingen van de Orde, verwoord als “cultuur der Nederlanden”, het volgende aan de orde.

## Europa

In de afdelingen is uitvoerig gediscussieerd over de betekenis van de voorgestelde *grondwet* voor de vorming van Europa naar aanleiding van het in Nederland gehouden referendum. Mijn indruk is dat het grootste gedeelte van de leden tegen heeft gestemd. Het zou interessant zijn te onderzoeken waarom. Ook de opvatting van de Eurocommissaris voor Cultuur (Ján Figel) inzake het cultuurbegrip heeft de nodige aandacht gekregen. Volgens hem was “de EU eerst vriendelijk voor bedrijven en natuur, nu is kunst aan de beurt...”. Cultuur is een instrument dat gebruikt kan worden om harmonie te scheppen. “Europa is gebaseerd op cultuur meer dan op handel of op geografie.” Zouden we het wellicht zo moeten stellen dat “cultuur” in deze opvatting een bestuurlijk element is om het gedrag van mensen te beïnvloeden; bijvoorbeeld in de stijl van de Orde, namelijk vriendschap en verdraagzaamheid?

## Crisis in de cultuur

De samenleving der Nederlanden verkeert in een *crisis*, zo wordt gesteld in de huidige discussie over de vormgeving aan de maatschappij. De een spreekt over een falend beleid inzake de *integratie* van immigranten. Er worden politieke eisen gesteld in België en Nederland aan de instroom van allochtonen, terwijl tegelijkertijd een pleidooi wordt gehouden voor het typische van de Nederlandse cultuur, namelijk tolerantie. Ook wordt gezegd dat de Nederlandse cultuur lijdt aan een *tekort*, namelijk aan het vermogen om met andere, vreemde culturen om te gaan. Anderen wijzen erop dat dit verschijnsel zich alleen voordoet in de kringen van de hoger opgeleiden, be-

stuurders en leidinggevend. Dan wordt “crisis” vooral verstaan als een verandering of “transitie” op langere termijn, met name in de organisatie van het onderwijs en de zorg, maar ook in die van de politiek. De afstand tussen leiders en geleiden heeft het karakter van een kloof gekregen. De *schijn* van een leidende elite gaat opnieuw ontstaan: beheersing van bestuurlijke processen in plaats van waardering voor en bescherming van ambachtelijke vakbekwaamheid. Die elite stelt eigen doelen en eigen, zogenoemde marktconforme salarissen vast, terwijl tegelijkertijd bij de geleiden de identificatie met het bedrijf verloren gaat. Ook met betrekking tot een beperkter begrip van “cultuur”, namelijk direct betrokken op uitingen van kunst, spreekt men van een cultuurmalaise. Die zou te merken zijn aan een angstig beleid van de musea, waar men de confrontatie met het buitenland niet aandurft, dus ook hier angst voor het vreemde.

## Besturen

In dit verband is het interessant op te merken dat er het afgelopen jaar nogal wat bestuurders (professioneel dan wel vrijwillig) lid van de Orde zijn geworden. *Besturen* is naar mijn opvatting typisch bepaald door de culturele functie van de mens. Immers het gaat bij uitstek om *vormgeving* aan georganiseerde verbanden van samenwerkende mensen. Zoals hierboven reeds is opgemerkt, is de verhouding van bestuurders en bestuurden nogal eens spanningsvol. De *schijn* van een besturende *elite* wordt voor de andere partij nogal eens werkelijkheid, als er geen of te weinig rekening wordt gehouden met de onderling verschillende verantwoordelijkheden binnen het ene verband. Leidinggevend menen dan dat door abstracte, bestuurlijke processen de praktische vakbekwaamheid te regelen is.

Interessant voor onze gesprekken over de cultuur der Nederlanden is ook de opvatting van een voormalig president van De Nederlandsche Bank. Hij stelt dat, dankzij de volksraad, Nederland door de eeuwen heen een topositie heeft ingenomen als “mainport van Europa”, tenminste als we bereid zijn de huidige situatie als een dip te zien in de eeuwenlange ontwikkeling. Die volksraad zou vooral door de bijzondere geografie van Nederland gevormd zijn: van “moddermodel” naar “poldermodel”. Bijzonder strelend voor

de noordelijke afdelingen van ons gewest moet wel zijn diens visie dat Friezen en Saksen een wel zeer bijzondere rol spelen in die cultuur, gezien het wingebied van De Nederlandsche Bank, wat zijn presidenten na de Tweede Wereldoorlog betreft.

## Herwaardering

In deze discussies wordt opgeroepen tot een *herwaardering* van de Nederlandse cultuur, onder andere door opnieuw de Nederlandse geschiedenis te bestuderen en canoniseren. Het is dan ook opvallend hoeveel nieuwe boeken met nieuwe interpretaties er verschenen zijn. Bijvoorbeeld ons mede-Prince-lid Wim Blockmans stelt dat wij wel eens ten onrechte Willem van Oranje de “Vader des Vaderlands” zouden kunnen noemen. Die eretitel zou volgens hem eigenlijk naar Karel V dienen te gaan. Ik ben benieuwd of hij bij zijn argumentatie dan wijst op de staatsvorming der Nederlanden (altijd zwak geweest in vergelijking met de overige Europese staten), dan wel op de ethische gedragsnormen die de Keure noemt met de toevoeging “naar Oranjes geest”. Voor de Orde is het uitdagend dat daarmee niet alleen de Keure opnieuw ter discussie komt, maar radicaal ook de eigen naam.

## Wortel van cultuur

Een ander opvallend element in de genoemde discussies is dat steeds duidelijker de eigen identiteit aan de orde wordt gesteld. En wel de identiteit als bepalende factor voor de cultuur. Het is het grondleggende waaruit alles voortspuit. Dat heeft alles te maken met geloof. Daarbij denk ik niet in eerste instantie aan dat begrip in samenhang met kerkelijke instituten, maar aan datgene wat geen rationeel bewijs nodig heeft. Vertaald naar de Orde: geloven we nog in de taal en de cultuur der Nederlanden? Ik ben benieuwd of de leden binnen de Orde het wagen dit gesprek aan te gaan. Het heeft ook alles te maken met de verdere uitvoering en voortzetting van het Plan van Aanpak. Immers na de wens tot verbetering van zowel de interne als de externe communicatie, komt daarmee samenhangend de vraag aan de orde hoe dit dan dient te geschieden.

Jacob Santema  
gewestpresident Holland-Groningen  
lid van de afdeling Hondsrug

# Samenstelling van het nieuwe presidium

sinds 1 september 2005

## Dagelijks Bestuur

- *president*: Frank Meysman van de afdeling Meise
- *vice-president*: Toon Hagen van de afdeling Nijmegen
- *algemeen secretaris*: Paul Peeters van de afdeling Voorkempen
- *algemeen penningmeester*: Clement Costers van de afdeling Meise

## Gewestpresidenten

- *Brabant-Oost*: Jan Geens van de afdeling Keerbergen
- *Brabant-West*: Herwig Hemmerechts van de afdeling Zaventem
- *Buitenland*: Jan Ellers van de afdeling Parijs
- *Holland en Groningen*: Jacob Santema van de afdeling Hondsrug
- *Limburg*: Marijke Meijers-Smals van de afdeling Maastricht
- *Oost-Nederland*: Gerard van Minnen van de afdeling Twente-Achterhoek
- *Oost- en Zeeuws-Vlaanderen*: Jos Van De Wielle van de afdeling Denderland
- *Schelde-Dommel*: Eddy De Belie van de afdeling Lier
- *Schelde-Mark*: Christiane Swinnen van de afdeling Voorkempen
- *West-Vlaanderen*: Noël Lust van de afdeling Roeselare-Izegem-Tielt

## Statutair lid

- *pro-president*: Wim Kok van de afdeling Leiden

## Dagelijks Bestuur

### *President: Frank Meysman*

Geboren in 1952. Volgde na zijn humaniora lessen aan de Bedford High School in Iowa (VS), behaalde het diploma van licentiaat in de Toegepaste Economische Wetenschappen aan het Vlekho in Brussel (1975) en volgde een opleiding aan de Vlerick Business Management School van de Universiteit Gent in 1976. Was associate advertising manager bij Procter & Gamble België en Duitsland (1977-1986) en president bij Douwe Egberts België (1986-1990). Zette nadien zijn loopbaan verder bij Sara Lee DE, NL en Sara Lee Corporation, VS (1990-2003), waar hij respectievelijk senior vice president Corporate Strategy and Business Development



en voorzitter van de Directieraad van SaraLee DE (1994) en uitvoerend vice-president en lid van de Directieraad van Sara Lee Corporation (1997) was. Momenteel is hij bestuurder van verscheidene vennootschappen, voorzitter van de Raad van Bestuur van het Festival van Vlaanderen Brussel, voorzitter van Musical Vlaanderen, dienstdoend voorzitter van De Brakke Grond in Amsterdam, lid van de Raad van Bestuur van de KVS en erevoorzitter van De Gouden Flits poëziewedstrijd voor Nederland en Vlaanderen. Hij is lid van de afdeling Meise sinds 1997, waar hij eerst secretaris Neerlandistiek werd en daarna voorzitter tot aan zijn verkiezing tot president.

### *Vice-president: Toon Hagen*

Geboren in 1936. Behaalde in 1981 de graad van doctor in de Letteren aan de Universiteit van Nijmegen. In 1982 werd hij benoemd tot hoogleraar Dialectkunde en directeur van de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde. Van 1989 tot 1992 en van 1996 tot 2000 was hij decaan van de Faculteit der Letteren en in 1990 en 1997 vice-rector magnificus van de Katholieke Universiteit Nijmegen. Hij vervulde talrijke functies en leverde verschillende wetenschappelijke bijdragen in binnen- en buitenland. Auteur en samensteller van een achttal boeken en verzamelbundels. Was lid van de visitatiecommissie van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW) en van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) van 2000 tot 2002, lid van het Comité Buitenlands Cultureel Beleid (2000 - ) en voorzitter van de Raad van Toezicht van het Vlaams Cultureel Kwartier (VCK) in Nijmegen (1999 - ). Is lid van de Orde sinds 1990 in de afdeling Nijmegen en was gewestpresident Oost-Nederland van 2001 tot 2005.



### *Algemeen secretaris: Paul Peeters*

Geboren in 1935. Bouwde als jurist een loopbaan uit in de energiewereld, meer bepaald bij EBES in Brugge en Antwerpen en de Antwerpse Gasmaatschappij om in 1994 met pensioen te gaan bij Electrabel in Brussel als directielid bij de algemene directie Distributie, verantwoordelijk voor Human Resources. Momenteel is hij actief als verantwoordelijke uitgever van het wetenschappelijk tijdschrift *Volkskunde*,



beheerder van het archief K.C. Peeters en voorzitter van de v.z.w. Centrum voor Studie en Documentatie. Lid van de Orde sinds 1971 in de afdeling Brugge. Stichtend lid in 1976 van de afdeling Voorkempen, waarvan hij voorzitter was van 1996 tot 2002. Algemeen secretaris van de Orde sinds september 2001.

### *Algemeen penningmeester: Clement Costers*

Geboren in 1945. Behaalde de diploma's van burgerlijk ingenieur Elektromechanica, licentiaat in de Toegepaste Economische Wetenschappen aan de KU Leuven en een MBA Majors in Financiën en Productiemanagement aan de Cornell University in Ithaca, New York, VS. Was achtereenvolgens actief bij McKinsey & Company in Amsterdam, Continental Can Company in Brussel, Continental Bank in Brussel, Standard Chartered Bank, Westdeutsche Landesbank (Europa) in Düsseldorf, Sabena in Brussel en Telenet in Mechelen. Momenteel is hij beherend vennoot bij Costers & Vennoten, waarbij hij als bedrijfsconsultant gespecialiseerd is in organisatie en financiële onderwerpen. Hij is ook lid van de Raad van Bestuur van Noordrand, Cultureel Centrum Strombeek. Bij de Orde werd hij lid van de afdeling Meise in 1977, penningmeester van 1981 tot 1984 en voorzitter van 1984 tot 1987. Vervolgens was hij van 1987 tot 1990 gewestpresident Brabant-West en richtte hij in 1989 de afdeling Zaventem op.



## Gewestpresidenten

### *Brabant-Oost: Jan Geens*

Geboren in 1948. Licentiaat in de Germaanse Filologie (1971), doctor in de Letteren & Wijsbegeerte KU Leuven (1983), directeur van het Hoger Handels- en Taleninstituut De Ham in Mechelen (1973-1983), algemeen directeur van de Fusionshogeschool KHM in Mechelen (1995-1998) en sinds 1998 directeur Internationalisering bij de Vlaamse Hogeschoolraad (VLHORA) in Brussel. Publiceerde wetenschappelijke bijdragen over literatuur, de evolutie van het hoger onderwijs, de internationalisering en globalisering. Voordrachtgever over Vlaamse literatoren en musici en over Europese projecten. Lid van de Orde in de afdeling Keerbergen sinds 1995 en voorzitter van deze afdeling van 1999 tot 2002.



**Brabant-West: Herwig Hemmerechts**

Geboren in 1951. Advocaat aan de balie te Brussel sinds 1977, in 1981 plaatsvervangend rechter bij het Vredegerecht van het kanton Zaventem, van 1988 tot 1998 juridisch assessor bij de Orde van Architecten Vlaams-Brabant en in 1998 plaatsvervangend raadsheer bij het Hof van Beroep in Brussel, een titel die een erefunctie werd in 2003. Stichtend lid van de afdeling Zaventem in 1989. Bij de oprichting van deze afdeling kreeg hij meteen het secretariaat toegewezen om drie jaar later verkozen te worden tot voorzitter. Onder Annemie Roppe werd hij verantwoordelijke Neerlandistiek voor het gewest Brabant-West en hij volgde haar in 2003 op als gewestpresident.

**Buitenland: Jan Ellers**

Geboren in 1938. Was als registeraccountant sinds 1960 in dienst bij Moret & Limperg, eerst in Rotterdam, in 1973 te Madrid, in 1979 te Düsseldorf en tenslotte vanaf 1983 in Parijs. Sinds 1983 is hij partner van Moret & Limperg. In 1998 ging hij met pensioen. Bij de Orde sinds 1987 als stichtend lid van de afdeling Parijs en secretaris-penningmeester van zijn afdeling. In 1990 werd hij secretaris en van 1996 tot 1999 was hij voorzitter van de afdeling Parijs. In 2001 werd hij verkozen tot gewestpresident Buitenland.

**Holland-Groningen: Jacob Santema**

Geboren in 1932. Promoveerde tot doctor in de Technische Wetenschappen aan de TU Delft. Zijn loopbaan doorliep hij volledig in het onderwijs: eerst als docent wiskunde, natuurkunde en natuurwetenschappen bij het Christelijk Lyceum te Delft, nadien als hoofddocent stromingsleer, warmteoverdracht en thermodynamica bij het Koninklijk Instituut van de Marine te Den Helder, daarna als coördinator Militair en Wetenschappelijk Onderwijs. Vervolgens werd hij hoofd van het Filosofisch Instituut aan de Vrije Universiteit Amsterdam, gecombineerd met de overeenkomstige functie aan de Faculteit Theologie. Sinds enige jaren is hij lid van de Evangelische Forschungsakademie in Berlijn. Sinds zijn pensionering is hij als voorzitter van de landelijke Europa Commissie in dienst van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Sinds 1995 is hij lid van de Orde eerst bij de afdeling Amsterdam, waar hij 6 jaar gefunctioneerd heeft als secretaris. Hij is ook secretaris geweest van de commissie Interne en Externe



Communicatie en heeft de afdeling vertegenwoordigd in de gewestraad. Vervolgens was hij twee jaar lid van de afdeling Leiden en nu is hij lid van de afdeling Hondsrug. Sinds 2004 is hij gewestpresident.

**Limburg: Marijke Meijers-Smals**

Geboren in 1938. Studeerde sociologie en werd manager/secretaresse van wijlen haar man, die huisarts was in Maastricht. Zij was bestuurslid van de Stichting Basisonderwijs Maastricht Binnenstad en van de Katholieke Vrouwengilde en voorzitter van de Maastrichtse Vrouwenraad. Ze werd lid van de International League for Peace and Freedom, bezocht de Wereldvrouwenconferentie in Peking en congressen over de vrouwenproblematiek in Costa Rica en Oost-Berlijn. Lid van de Orde sinds 1996 in de afdeling Maastricht, waar ze secretaris werd in 1998. In 2001 werd zij verkozen tot gewestpresident Limburg in opvolging van de overleden gewestpresident Ward Suy.

**Oost-Nederland: Gerard van Minnen**

Geboren in 1936. Studeerde biologie in Utrecht en belandde daarna in het onderwijs, dat hij 38 jaar lang gediend heeft: aanvankelijk als docent in het voortgezet onderwijs, vanaf 1970 tot aan zijn prepensioen in 1998 aan een pedagogische academie. Hij werd in 1988 lid van de Orde en was een van de oprichters van de afdeling Twente-Achterhoek. Hij werd verkozen tot gewestpresident in opvolging van vice-president Toon Hagen.

**Oost- en Zeeuws-Vlaanderen:****Jos Van De Wielle**

Geboren in 1961. Is burgerlijk bouwkundig ingenieur van opleiding, met bijkomende studies tot licentiaat in het Bedrijfsbeheer. Is sedert 1988 werkzaam bij en momenteel zaakvoerder van de firma MMB Machines te Aalst. Lid van de Orde sinds 1988 in de afdeling Denderland. In 1995 werd hij verkozen tot secretaris van zijn afdeling en in 1998 tot voorzitter. Werd in 2001 secretaris van het gewest Oost- en Zeeuws-Vlaanderen. Werd verkozen tot gewestpresident in 2002.

**Schelde-Dommel: Eddy De Belie**

Geboren in 1946. Na zijn Grieks-Latijnse humaniora behaalde hij het diploma van licentiaat vertaler (Duits-Engels). Is sinds 1971 leraar aan het Sint-Gummaruscollege

te Lier, werd in 1986 beëdigd vertaler bij de Rechtbank van Eerste Aanleg in Mechelen, in 1994 vakbegeleider Duits in de Diocesane Pedagogische Begeleiding in Antwerpen en is sinds 1995 lid van de vakgroep Duits Centrum voor Didactiek aan de UFSIA-UIA (nu Universiteit Antwerpen). Is lid van de Orde sinds 1988 als stichtend lid van de afdeling Lier. Hij was afdelingssecretaris (1994-2000) en gewestsecretaris van het gewest Schelde-Dommel (1996-2002). Werd in 2002 verkozen tot gewestpresident.

**Schelde-Mark: Christiane Swinnen**

Geboren in 1942. Na haar Grieks-Latijnse humaniora studeerde zij Politieke en Sociale Wetenschappen in Antwerpen en Parijs. Zij was bestuurslid van verschillende culturele verenigingen en lid van de Cultuurraad van de Provincie Antwerpen. Zij is lid van de Adviesraad van de Antwerpse Televisie Maatschappij. Zij is oud-voorzitter van het Verbond der Vlaamse Academici, afdeling Antwerpen, en lid van het hoofdbestuur van het VVA. Zij is sinds 1995 lid van de Orde bij de afdeling Voorkampen, waar zij van 1999 tot 2002 penningmeester was en van 2002 tot 2005 voorzitter.

**West-Vlaanderen: Noël Lust**

Geboren in 1942. Landbouwkundig ingenieur en doctor in de Landbouwkundige Wetenschappen, hoogleraar aan de Faculteit van de Landbouwkundige en Toegepaste Biologische Wetenschappen van de Universiteit Gent. Werd benoemd tot doctor honoris causa van de State University of Forestry and Wood Technology in Lviv, Oekraïne in 2000. Is de auteur van verscheidene wetenschappelijke publicaties in binnen- en buitenland en was verantwoordelijke uitgever van het wetenschappelijk tijdschrift *Silva Gandavensis* (1987-2002). Was gastdocent aan de universiteiten van Wageningen, Warschau, Helsinki, Bogor en Lviv en leidde daarnaast langlopende onderwijs- of onderzoeksprojecten in samenwerking met universiteiten in Oekraïne, Kirgizië en Chili. Is sinds 2004 gepensioneerd en erehoogleraar. Werd lid van de Orde in 1994 in de afdeling Roeselare-Izegem-Tielt, waarvan hij voorzitter was van 2003 tot aan zijn verkiezing tot gewestpresident. Was voorzitter van de werkgroep die een opdrachtverklaring voor de Orde uitwerkte in 2001.



**Paul Peeters**  
algemeen secretaris Orde van den Prince  
lid van de afdeling Voorkampen

## Verslag van de Gewestdagen Buitenland [17 - 19 juni 2005]

Op 17, 18 en 19 juni 2005 vonden de jaarlijkse gewestdagen van het gewest Buitenland plaats. Deze keer was het het voorrecht van de afdeling Lissabon om dit weekend te organiseren. Met 49 deelnemers, onder wie de president van de Orde en uiteraard ook de gewestpresident Buitenland, mochten we vaststellen dat de mooie stad Lissabon een aantrekkelijke pleisterplaats was.

**D**e gewestdagen werden geopend met een ontvangst door de Nederlandse ambassadeur, die enige behartigenswaardige woorden sprak over wederzijds begrip tussen kleine landen als België, Nederland en Portugal. Daarna was er een gezamenlijk diner, waar ook de Belgische en Nederlandse ambassadeurs aanzaten.

Op zaterdag werd gestart met een wandeling door het oudste deel van Lissabon naar het kasteel en de oude wijk Alfama. In de namiddag hadden we de gebruikelijke vergadering met een voordracht van onze secretaris over Nederlandstalige schrijvers die in Portugal gewoond en geleefd hebben of nog leven. De nadruk lag daarbij op het onvervulde verlangen, de "saudades", kenmerkend voor de Portugese ziel. De avond werd besloten in een fadorestaurant, waar enkele jongere zangers met veel overgave hun fado's ten beste gaven.

De zondag werd aangevat met een bezoek aan het rijtuigenmuseum in Belém, met als onverwachte verrassing een defilé van de republikeinse garde. Het weekend werd besloten met een lunch in open lucht. Bijgaande foto geeft daarvan een indruk. In de namiddag werden nog verschillende bezienswaardigheden in Belém bezocht door de leden die dezelfde dag niet meer naar huis terugkeerden. Veel gasten plakten er nog een paar dagen verblijf aan, omdat we lang niet alles konden laten zien in zo'n korte tijd. Het was plezierig om deze dagen te mogen organiseren en te zien dat iedereen het naar zijn zin had.

**Leo Mudde**  
voorzitter van de afdeling Lissabon



Bezoek aan de Koninklijke Militaire Academie in Breda.

## Verslag van het gewest Brabant-Oost

Het Gewest Brabant-Oost blaakt van Princelijke gezondheid. In het vorige nummer van de *Nieuwsbrief* las u al in het verslag van het presidium dat gewestpresident Paul Dieusaert de presidentsfakkel heeft overgedragen aan zijn opvolger voor de komende drie jaar, Jan Geens van de afdeling Keerbergen, die daarmee haar eerste gewestpresident "levert". Maar wat we vooral onthouden, is het heuglijke nieuws dat, onder Pauls voorzitterschap, er niet minder dan 49 nieuwe leden werden geïnstalleerd. Bovendien staan een aantal geestdriftige jonge kandidaten te wachten op de eventuele oprichting van een jongerenafdeling.

**D**at contacten tussen de afdelingen over de grenzen heen in Brabant-Oost geen ijdele woorden zijn, blijkt uit een overzicht van de jaarprogramma's van het voorbije werkjaar:

De afdeling Diest ontving op 19-20 maart de afdeling Apeldoorn die, met 14 leden, onder meer een bezoek bracht aan de graf tombe van Filips-Willem van Oranje, de enige "Oranje" die bij testament niet in Delft, maar in de Oranjestad Diest begraven werd.

Tijdens de Aspergenacht op 4 juni in de afdeling Keerbergen werd niet alleen een 15-koppige schare Nederlandse Prince-vrienden van de afdeling Amsterdam verwelkomd, maar ook leden uit de afdelingen Dordrecht en Leiden wisten de Zuid-Nederlandse gastvrijheid en gastronomie te waarderen.

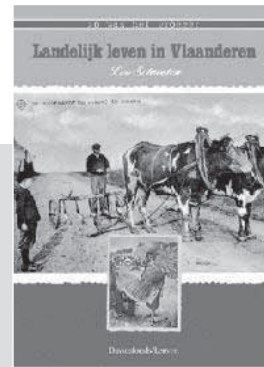
In november 2004 ontving de afdeling Leuven-Arenberg een zeer geïnteresseerde delegatie van 14 leden met partners van de afdeling Kennemerland.

De afdeling Leuven heeft de band met haar zusterafdeling nog sterker aangehaald! Leuven was vorig jaar op 25 augustus te gast op de lustrumviering in Den Bosch, nadat een grote groep Prince-vrienden uit de afdeling De Meierij Leuven bezocht had in juni 2004. Eind juni verzusterde de afdeling Leuven opnieuw met De Meierij in Breda in het kader van "Breda, 600 jaar Oranjestad".

Na een bijzonder interessant bezoek aan de Koninklijke Militaire Academie, nu gevestigd op de plaats waar de vroegere Burcht van Breda stond en waar Prins Maurits, zoon van Willem van Oranje, met de beroemde turfschijplust Breda innam, volgde een rondleiding in de Onze-Lieve-Vrouwkerk, gebouwd tussen 1410 en 1526, als een schitterend voorbeeld van Brabantse gotiek. Hier kreeg onder meer de grafkapel van de Nassau's de verdiende aandacht. Tenslotte werd "Princelijk" verbroederd bij een smakelijk avondmaal.

Op 15 oktober keken de Leuvenaars reikhalzend uit naar de komst van de afdeling Leiden, waar ze vorig jaar in oktober zelf te gast waren. Onder leiding van een zeer deskundige gids werd toen een bezoek gebracht aan de schitterende Bibliotheca Thysiana, opgericht in 1653 door de welgestelde jurist Jan Thys, die Antwerpse wortels had. Het is de enige bibliotheek in Nederland uit de 17de eeuw die in haar oorspronkelijke behuizing bewaard is gebleven. Daarna leidde Prof. G. Maat het gezelschap rond in het merkwaardige Museum Anatomicum van de Leidse Universiteit, ook bekend als het "rariteitenkabinet". Voor sommige Prince-leden was het aanbod wel wat te overweldigend, zodat ze af en toe hun blikken lieten afdwalen van het aangeboden spektakel.

**Carl Hermans**  
gewestcorrespondent Brabant-Oost  
lid van de afdeling Leuven



## Landelijk leven in Vlaanderen

Op het einde van de 19de eeuw waren de fotografie en druktechniek al in staat om tegen redelijke prijzen grote aantallen prentbriefkaarten af te leveren. Rond de eeuwwisseling werden jaarlijks miljoenen van dergelijke kaarten gedrukt. De kaartenindustrie was een commercieel succes. Talrijk zijn vandaag de verzamelaars van dergelijke prentkaarten, die gretig worden uitgewisseld op beurzen en via internet. Dat hoeft niet te verwonderen, want ze geven een niet meer te weerleggen beeld van hoe het leven op en het uitzicht van het Vlaamse platteland zich eertijds ontvouwde en evolueerde. Ondanks de nostalgische trekjes van deze oude kaarten en de soms misleidende idyllische rust die ze uitstralen, vormen ze vandaag vaak een pijnlijke herinnering aan wat we, vooral de jongste halve eeuw, aan landschappen en gebouwen zoals molens en hoeves hebben opgeruimd of laten verkommeren. In andere gevallen zijn het prettige herinneringen, omdat het gelukkig ook voorkomt dat wat er een eeuw geleden al stond, vandaag met zorg is hersteld, bewaard en beschermd of opnieuw functioneel wordt aangewend. De kaarten wekken soms verbazing, omdat ze vergeten of verdwenen gebruiken tonen. Of ze bewijzen dat vandaag methoden en technieken opnieuw worden uitgevonden die ook toen al gangbaar waren. Met behulp van oude prentkaarten terugblikken op het Vlaamse platteland en zijn bewoners: dat is wat journalist **Leo Schrooten**, lid van de afdeling Leuven, doet in zijn boek *Landelijk leven in Vlaanderen* (Davidsfonds, Leuven, 2004, 165 blz., 13,50 euro, ISBN 90-5826-311-8). Schrooten studeerde Toegepaste Economische Wetenschappen aan de UFSIA in Antwerpen en was jarenlang economisch redacteur van *De Standaard*, waarvoor hij onder meer het landbouwbeleid volgde. De ruim honderd zwart-witprentkaarten die hij heeft bijeengebracht in zijn boek, herinneren ons aan onze grootouders en overgrootouders, doen verlangen naar idyllische rust en geborgenheid, wekken verbazing en ontlokken meermaals een glimlach omwille van hun authenticiteit en originaliteit. Ze confronteren de kijker van nu met het harde boerenleven van toen temidden van de industrialisering, de mechanisering, de harde concurrentie en de nakende oorlogsjaren. Dit boek is een historische blikopener, een nostalgische lust voor het oog en tegelijkertijd een waarschuwing om met het weinige dat nog rest, zorgzaam om te gaan.

## Elisabeth van België

Na zijn bestseller over Prinses Lilian en zijn biografie van Gerard Romsée heeft biograaf, ere-advocaat, oud-politierechter en voormalig politicus **Evrard Raskin**, lid van de afdeling Maastricht, zich vijf jaar lang verdiept in het leven van de moeder van Leopold III en de echtgenote van Koning Albert I. *Elisabeth van België, een ongewone koningin* is een grondig gedocumenteerd werkstuk, maar het legt niet altijd de juiste thematische klemtonen. De biografie bevestigt wel dat de mythische koningin-verpleegster een vat vol tegenstrijdigheden was. De vele biografieën van Koningin Elisabeth (1876-1965) zijn hagiografisch of op zijn minst weinig wetenschappelijk van aard. Evrard Raskin zegt het een paar keren in het begin van zijn studie. Dat we in zijn biografie iets anders mogen verwachten, wordt snel duidelijk. We vernemen zelfs wat de breedte, lengte en diepte is van de meren in de nabijheid van de ouderlijke woning van Elisabeth. Andere gegevens over Elisabeths heimat zijn wel relevant, bijvoorbeeld dat haar vader zich na een korte militaire carrière omschoolde tot arts en daardoor een buitenbeentje was binnen de niet-werkende adel. En natuurlijk ook dat haar muzikale aanleg gestimuleerd werd.

Toen de Beierse prinses in 1900 trouwde met kroonprins Albert, was ze 24 jaar oud. Door zijn opzoeken in archieven kon Raskin veel herhaalde kwakkels over de ontmoeting tussen het paar naar het rijk der fabelen verwijzen. Ook de verzuurde relaties tussen Albert en zijn ouders, de graaf en de gravin van Vlaanderen, komen aan bod. Zij zagen in Elisabeth geen huwelijkskandidate voor de kroonprins, maar de partijen die ze wel zagen zitten, stuitten op een veto van Leopold II, die in onmin leefde met zijn broer Philips, graaf van Vlaanderen. Overigens kreeg Alberts berekende verbintenis snel een passionele dimensie, maar het bleef geen rozengeur en maneschijn. Op 29 oktober 1904 schreef Albert aan zijn vrouw: "Nu zijn we weer van elkaar gescheiden na nieuwe discussies. Toch heb je bij je vertrek ongetwijfeld gemerkt dat we beiden bedroefd waren en dat is een teken dat we nog van elkaar houden." Al snel blijkt eveneens uit hun brieven dat de eigengereide en roekeloze Elisabeth haar eigen weg ging, zonder zich al te veel van Albert aan te trekken. Ze bouwde in haar nieuwe vaderland snel een persoonlijk netwerk van artistieke contacten uit en dweept met schrijvers, schilders en musici. Dagelijks

speelde ze zelf viool en ze kreeg geregeld les van Eugène Ysaye. "Voor een koningin speelde ze goed", aldus violist Carlo Van Neste. Haar betrokkenheid bij allerlei muzikale initiatieven werkte ook stimulerend voor het meenaat. Rond het leven van deze "rode oma" blijven ook na het lezen van deze biografie tal van raadsels hangen, maar vast staat alleszins dat deze paradoxale koningin heel wat populariteit genoot bij haar onderdanen en haar tijd ver vooruit was.

Evrard Raskin, *Elisabeth van België. Een ongewone koningin*, Uitgeverij Houtekiet, Antwerpen, 2005, 461 blz., 26,95 euro, ISBN 90-5240-822-X.

## Internationale Orgelweek van Brussel

De Brusselse Orgelweek, die dit jaar plaatsvond van 16 tot en met 23 oktober, is een evenement dat zowel nationaal als internationaal grote bekendheid geniet. De week werd voor het eerst georganiseerd in 1979 ter gelegenheid van het millennium van Brussel. Omdat ze zulk een groot succes kende, besloten de organisatoren en vooral initiatiefnemer **Jozef Sluys**, organistitularis van de Brusselse kathedraal en lid van de afdeling Pajottenland, dit festival jaarlijks te herhalen. Na 26 jaar is dit evenement niet meer weg te denken uit de muzikale agenda van de stad Brussel. Het programma van dit jaar voorzag vijf concerten in de Brusselse kathedraal op het grote Grenzing-orgel, dat werd gebouwd in 2000 en een blijvende getuigenis is van Brussel als cultuurstad van Europa. Verder konden de liefhebbers het grootste orgel van de hoofdstad in de Sint-Servaaskerk van Schaarbeek beluisteren en ook het romantische instrument van de koninklijke kerk van Laken. De traditionele Orgelwandeling werd dit jaar vervangen door een Orgeldag. Die vond plaats in het Sint-Michielscollege te Etterbeek, dat dit jaar zijn 100ste verjaardag viert. Het programma van de dag bevatte vier zeer gevarieerde concerten, die op een groot scherm konden worden gevolgd: orgel met kopers, met zang, met jazz en bij de *Kruisweg* van Marcel Dupré werden dia's geprojecteerd die elke statie illustreerden. Er werd ook een buffet voorzien voor de mensen die de hele dag bleven. Meer informatie over de orgelweek is te verkrijgen op het secretariaat van de



Orgelkring Brussel v.z.w., Domstraat 8, 1602 Vlezenbeek. Tel. en fax: 02/532.50.80.

## Balans in ons leven?

Hoe brengt deze drukke tijd onze innerlijke balans, maar ook de balans tussen persoon en samenleving en tussen mensen onderling uit evenwicht en hoe ontstaat een crisis? Hoe ga je om met die spanningen en kom je tot een menselijker en gelukkiger leven? **Prof. Dr. Anton van der Geld**, lid van de afdeling De Meierij, houdt zich in zijn praktijk als klinisch psycholoog en psychotherapeut bezig met hedendaagse levensvragen, zoals: Hoe kunnen we de balans en onbalans in ons leven onderzoeken? Waar is al die onbalans in mens en maatschappij te vinden? Hoe is levenskunst de weg naar geluk? Hoe zijn levenskunst en levensgeluk in de praktijk te brengen? Hoe helpen muziek, film, dans, romans... ons bij ons levensgeluk? In het eerste deel van zijn boek *Balans in ons leven?* (Lannoo, Tielt, 2005, 344 blz., 17,95 euro, ISBN 90-209-6008-3) behandelt Van der Geld deze actuele vragen in een vijftal hoofdstukken. Daarbij laat hij zien welke spanningen er kunnen ontstaan in de persoon, gezondheid, relatie, seksualiteit en samenleving. Is deze onbalans op te lossen? Daar is levenskunst voor nodig. Het kan een heel proces zijn om een levenskunstenaar te worden die van zijn eigen leven iets kostbaars maakt. Ons verlangen naar levensgeluk vergt een echte zoektocht. Het levensgeluk moet ontdekt worden. Dat kan voor iedereen heel verschillend zijn, maar wees bedacht op tekenen, op vingervijzingen, die ook jou de weg wijzen. De weg naar dat geluk is immers: neem je leven ter hand en word wie je bent. Durf de regisseur te zijn van je eigen leven, van je ware zelf. Dan ben jij ook iemand die er mag zijn en meetelt. Probeer daarbij niet alleen met je verstand, maar vooral ook met je hart naar de ander te kijken en met de ander om te gaan. In het tweede deel geven een aantal specialisten vanuit hun eigen invalshoek en op uitnodiging van de auteur in een essay hun visie op de balans en onbalans in ons leven. Het gaat onder meer om Prof. Mr. Andries van Agt, oud-minister-president en hoogleraar in Nijmegen, kardinaal Godfried Danneels, aartsbisschop van Mechelen-Brussel, Prof. Dr. Walter Declair, bioloog en erector van het RUCA, nu Universiteit Antwerpen, Prof. Dr. Mark Eyskens, minister van Staat en oud-premier, en Mgr.

Dr. Martinus Muskens, bisschop van Breda, historicus en voormalig lid van de Orde.

## Dichter aan huis

De beeldende kunstmanifestatie *Chambres d'amis* van Jan Hoet in 1986 was de inspiratiebron om in 1991 in Den Haag het tweejaarlijkse poëziefestival *Dichter aan huis* te organiseren. De formule van het festival – de directe ontmoeting tussen dichters en publiek – is een enorm succes gebleken. Reden temeer om *Dichter aan huis* ook in Gent te organiseren. In het weekeinde van 15 en 16 oktober 2005 traden 15 Nederlandse en 15 Vlaamse dichters op in 30 Gentse woonhuizen, onder wie **Lut De Block**, lid van de afdeling Waregem. Het festival werd georganiseerd in samenwerking met het Poëziecentrum in Gent en was opgenomen in het jubileumprogramma van het 25-jarige Poëziecentrum. Op beide dagen droegen op 15 kleinschalige locaties een Nederlandse of Vlaamse dichter, vijfmaal per dag, voor uit eigen werk. De dichters lazen telkens ongeveer 20 minuten voor. Daarna was er gelegenheid om met de auteur van gedachten te wisselen. Elke bijeenkomst duurde maximaal 45 minuten, waarna het publiek de gelegenheid kreeg om naar de volgende locatie te gaan, naar eigen keuze. Iedere bezoeker stelde aldus zijn eigen route samen, waarop maximaal vijf dichters per dag konden worden beluisterd. Ter gelegenheid van dit festival werd ook een bundel uitgegeven, waarin bijdragen van alle aan het festival deelnemende dichters zijn opgenomen. Zo konden de bezoekers ter voorbereiding op het festival reeds kennismaken met het werk van de deelnemende auteurs. Het boek werd ruim van tevoren opgestuurd, samen met de routekaart en de toegangskarten. *Dichter aan huis* is geen massale podiummanifestatie, integendeel. De dichters ontmoeten hun publiek in de intimiteit van 30 woonhuizen. Een bezoek aan *Dichter aan huis* is telkens een unieke ontdekkingstocht vol poëtische verrassingen. Tot slot nog even vermelden dat op 1 en 2 oktober 2005 *Dichter aan huis* ook in Den Haag heeft plaatsgevonden. Daar traden 50 dichters op in 50 woonhuizen.

Meer inlichtingen over dit evenement: *Dichter aan huis*, Dennenweg 64, 2514 CJ Den Haag, Nederland. Tel.: 0031/70 346 57 86. E-mail: [festival@dichteraanhuis.nl](mailto:festival@dichteraanhuis.nl). Webstek: [www.dichteraanhuis.nl](http://www.dichteraanhuis.nl).

## 50 jaar Belgische vastgoedmarkt

In de economie gewaagt men van drie basisbehoeften: voeding, kleding en huisvesting. Terwijl voeding en kleding zich steeds meer situeren binnen een internationale context van invoer, uitvoer en reglementeringen, blijft vastgoed geworteld in eigen bodem. Macro-economisch vormt vastgoed de bedding van de grootste kapitaalstroom. Micro-economisch geldt de vaststelling dat vastgoed voor de particulieren en zelfs voor vele bedrijven de grootste financiële investering van hun leven betekent. Niet enkel financieel, maar ook sociaal betekent de eigen woonst een mijlpaal. In het vermogen bekleedt vastgoed voor velen vaak het grootste actief en de eerste financiële veiligheid. Dit surplus doorgeven aan de volgende generatie, is diep ingeworteld in de Belgische traditie. In hun boek *50 jaar Belgische vastgoedmarkt 1953-2003 Waar geschiedenis tot toekomst vergroeit* (Roularta Books, Roeselare, 2005, 40 euro, ISBN 90-5466-597-1) schetsen de vastgoedspecialisten **Philippe Janssens**, lid van de afdeling Antwerpen-Land van Ryen, en zijn medewerker Paul De Wael van Stadim een concreet beeld van de nationale vastgoedmarkt, compleet met de prijsniveaus en evoluties van alle onroerend-goedtypes. Hun boek biedt een enorme hoeveelheid cijfermateriaal, maar bevat ook heldere analyses en een duidelijke toekomstvisie. Op een unieke wijze legt dit standaardwerk de link tussen de ontwikkeling van de immobielijprijzen en de economische trends, zoals de evolutie van het gezinsinkomen, de rentevoeten, de bevolkingsevolutie enz. Op die manier is dit werk een onmisbaar werkinstrument voor professionals uit de vastgoedsector, voor beleggers en voor particulieren die zich in deze materie wensen te verdiepen.

Beide auteurs zijn bestuurder van het vastgoedstudiebureau Stadim, dat schattingen en advies inzake onroerende goederen verstrekt aan verschillende privé- en overheidsorganismen, aan bedrijven en investeerders. In samenwerking met het economische weekblad *Trends/Tendances* verzorgt Stadim de publicatie van de jaarlijkse *Vastgoedgids*. Philippe Janssens is tevens als executive professor verbonden aan het UAMS in Antwerpen en de KULAK/KULeuven.

# DE BOEKENPRINCE

## VAN HORZEL TOT HIP

Karel Van Nieuwenhuysse, *De klauw van een papieren leeuw. Een politieke geschiedenis van de krant De Standaard (1947-1976)*, Acco, Leuven, 2005, 390 p., 32 euro, ISBN 90-334-5648-6.

“Jaarlijks wordt er eenmaal gebeevaart, tweemaal gezongen en worden een tiental moties goedgekeurd door congressen, die geestdriftig heten te zijn en steeds dezelfde overtuigde flaminganten verenigen, maar tussen de bedevaarten, de zangfeesten en de studievergaderingen in, is het doodse windstilte, slechts af en toe onderbroken door het droevige grievengeroffel van een journalist”, aldus een cassant commentaar uit *De Standaard* van 23 oktober 1957, dat ook vandaag (spijtig genoeg) nog weinig aan actualiteit heeft ingeboet. *De Standaard* was in het midden van de jaren ‘50 nog een strijdvaardige Vlaamse krant, die als een horzel op de rug van de toenmalige CVP de Vlaamse belangen behartigde. Wie meer wil weten over de manier waarop een krant zich vroeger politiek engageerde, kan daarvoor terecht in de knappe geschiedenis die Karel Van Nieuwenhuysse aan *De Standaard* wijdde. Hij beschrijft daarin minutieus het reilen en zeilen van de krant van 1947 tot 1976.

In *De klauw van een papieren leeuw* legt Van Nieuwenhuysse haarfijn uit hoe het Vlaams engagement van de katholieke *De Standaard* sinds zijn heroprichting in 1947 de hele krant doordeesemde. Van Nieuwenhuysse is daarvoor gaan praten met 48 rechtstreeks betrokkenen en met de toenmalige directeur Albert De Smaele zelfs negen keer. Dat uitgebreide veldwerk heeft hem geen windeieren gelegd. Want ook al heeft Gaston Durnez in zijn onvolprezen monografie over *De Standaard* het grote verhaal reeds eerder gedaan, toch slaagt Van Nieuwenhuysse erin om met veel zin voor detail de inwendige keuken van *De Standaard* voor het voetlicht te brengen.

### Heropstanding

Hij begint zijn spannende kroniek met het getouwtrek rond de heroprichting van *De Standaard* na de Tweede Wereldoorlog. De Smaele, een schoonzoon van de weduwe van Gustaaf Sap, wist de krant nieuw leven in te blazen tegen de wil van het katholieke establishment in. De officiële CVP-leiding had toen liever gezien dat *De Nieuwe Gids* van de West-Vlaamse industrieel Léon Bekaert het voor het zeggen kreeg als katholieke spreekbuis voor intellectuelen. Die krant was gematigder en vertolkte getrouw het partijstandpunt, terwijl *De Standaard* door toedoen van De Smaele zich meer gedroeg als het kritische geweten van de Vlaamse Beweging. Van Nieuwenhuysse legt uit hoe het verschillende jaren geduurd heeft, voordat *De Standaard* toegang kreeg tot informatie vanuit de katholieke politieke wereld. Het is pas wanneer de CVP tijdens de regering-Van Acker (1954-1958) in de oppositie terechtkomt, dat de partij de krant begint te appreciëren. Tijdens de toenmalige schoolstrijd koos *De Standaard* onvoorwaardelijk de kant van het katholieke blok. Wanneer de CVP vanaf 1958 opnieuw mee de politieke lakens uitdeelt, zijn de communicatiekanalen tussen partij en krant heel wat opener. Maar dan nog beschouwt de krant zich, met De Smaele voorop, als het geweten van Vlaanderen, dat wanneer nodig de grieventrommel zal roeren.

Van Nieuwenhuysse documenteert goed de symbiose tussen politiek en krant, zoals tij-

dens de regeringsformatie onder Theo Lefèvre in 1961. De Smaele, die met geelzucht het bed moest houden, dicteerde toen aan zijn secretaresse een brief van vijf vellen om als een echte schaduwpremier zijn programma aan de toekomstige eerste minister kond te doen. In een handgeschreven postscriptum vroeg hij Lefèvre om een vriendendienst: zou het mogelijk zijn om zijn schoonbroer Jan Piers eventueel ook een staatssecretariaat toe te spelen in de nieuwe regering? Van Nieuwenhuysse laat met dergelijke kanttekeningen de uitwassen zien van een al te verregaande vermenging van journalistieke en politieke bedrijvigheid. Hij beschrijft ook de lunchcultuur bij de krant, waar uitgenodigde toppolitici of jonge “coming men” op regelmatige tijdstippen werden samengebracht om in aanwezigheid van enkele redacteurs de politieke actualiteit te becommentariëren.

### Professionalisering

Vanaf het midden van de jaren ‘60 gaat de krant zich professionaliseren, zoals dat heet. Er komt een cultuurredactie. Er wordt gebrainstormd over de journalistieke stijl en vormgeving. De invloed van *De Standaard* in regeringskringen stond in het zenit. Niet alleen de campagne voor de ver Vlaamsing van de Leuvense universiteit komt aan bod, maar ook andere, minder bekende strijddossiers passeren de revue. Men zou warempel heimwee krijgen naar een krant die met zijn bevlogen journalisten ministers deed opstapen en zelfs een regering kon doen vallen (de regering-Vanden Boeynants in 1968 over Leuven Vlaams).

Een al te voortvarende investeringspolitiek zou in het midden van de jaren ‘70 de firma Periodica over kop doen gaan. Een nieuwe eigenaar, de Vlaamse Uitgeversmaatschappij (VUM) onder leiding van André Leysen, nam vanaf 1976 het roer over en een nieuwe generatie journalisten zorgde voor een minder uitgesproken Vlaamse koers. In een korte epiloog kijkt Van Nieuwenhuysse naar de krant nu. Hij houdt zich hier wel erg op de vlakte en komt weinig verder dan tot enkele voor de hand liggende vaststellingen. Misschien had hij deze

epiloog beter ingeruild voor een vergelijkende confrontatie van de huidige commerciële koers met de vroegere, meer politiek-strijdvaardige marsroute.

### Commerciële wending

*De Standaard* van vandaag lijkt immers nog nauwelijks op *De Standaard* zoals Van Nieuwenhuysse die beschrijft. Het omruilen op de voorpagina van het AVV-VVK (Alles Voor Vlaanderen-Vlaanderen Voor Kristus)-logo voor het hippe website-adres zes jaar geleden symboliseert de commerciële wending die *De Standaard* de jongste jaren genomen heeft. Vraag is of de jacht op jonge internetlezers de juiste strategie zal blijken te zijn. De eerder dit jaar gelanceerde *Espresso*, de krant voor jonge lezers, was alleszins geen al te lang leven beschoren en werd begin juli reeds opgedoekt. Blijkbaar wilden al te weinig jongeren betalen voor een krantje dat als twee druppels water geleek op *Metro*, de gratis pendelkrant.

Ondertussen heeft *De Standaard* een heleboel oudere lezers afgestoten. Tevergeefs gingen zij de voorbije jaren op zoek naar de geëngageerde Vlaamse krant voor intellectuelen, zoals Van Nieuwenhuysse die hier beschrijft. Toen stond de krant nog ergens voor en kwam ze daar ook openlijk voor uit. Vandaag zwijgt de krant als vermoord over haar eigen geschiedenis. De historische kroniek van Van Nieuwenhuysse werd bij mijn weten in *De Standaard* nergens gerecenseerd of becommentarieerd, terwijl een dergelijk boek de perfecte aanleiding zou kunnen zijn voor een debat op de opiniebladzijden over de maatschappelijke impact van de printmedia, vroeger (heel veel) en nu (slinkend). En dan maar klagen dat de lezers de krantenjournalistiek niet meer voor vol aanzien en dus moeten worden gepaaid met allerlei marketingacties, die iets extra’s beloven. Wordt het geen tijd voor *De Standaard* om zich te bezinnen over zijn roots in plaats van wanhopig de vlucht vooruit te kiezen?

Frank Hellemans  
redactielid en voorzitter van de afdeling  
Mechelen



# WIJ GEDENKEN

- Op 9 juni 2005 overleed op 73-jarige leeftijd **Bart Follon**, lid van de afdeling Eindhoven-Nassau. Bart werd kort na de oprichting van de afdeling in 1990 lid en was een trouw bezoeker van de bijeenkomsten. Van 1994 tot 2002 vervulde hij op een uitstekende wijze de functie van penningmeester. Hij was een rustig en vriendelijk man, die nooit zijn stem verhieft en een grote wijsheid bezat. In de regio stond hij bekend als een vooraanstaand registeraccountant, met de ervaring van bijna een halve eeuw. Ondanks zijn fragiele gezondheid kwam zijn overlijden toch nog als een verrassing. De leden van zijn afdeling zullen hem missen en zijn herinnering bewaren.
- Op 22 juni 2005 overleed op 76-jarige leeftijd **Margareta Gons**, lid van de afdeling Amsterdam. Geboren in Surabaya (Indonesië), volgde zij in Nederland een chemische opleiding en werkte in die hoedanigheid voor Shell Nederland in Curaçao. Daar een medisch beroep haar meer trok, volgde zij aan de Universiteit van Amsterdam de opleiding tot arts en specialiseerde zich in de kindergeneeskunde. Zij bleef ook na haar pensionering actief op medisch gebied. Margareta had een grote belangstelling voor cultuur en taal en was betrokken bij de opzet en uitvoering van culturele programma's, excursies enz. Zij was medeorganisator van de Algemene Ledendag in Amsterdam en de gewestdagen. Ook was zij een aantal jaren penningmeester van de afdeling Amsterdam. De leden van haar afdeling hebben veel aan haar te danken en zullen aan haar terugdenken als een bijzondere vrouw en waardevol lid.
- In Osaka (Japan) overleed op 26 juni 2005 op 76-jarige leeftijd **Robert Vliegen**, lid van de afdeling Extra-Muros. Hij was professor emeritus Musicologie aan de Universiteit van Osaka en oprichter van het Vlaams Centrum aldaar. Vliegen woonde al meer dan 40 jaar in Japan, waar hij actief was als musicus, dirigent en docent Muziek en Cultuurgeschiedenis. Aan de Universiteit van Hiroshima specialiseerde hij zich in de Japanse muziek. Via het Vlaams Centrum heeft de oud-professor een gevarieerd programma van culturele activiteiten, waaronder Nederlandse taalcursussen en exposities, opgezet. Op die manier droeg hij in belangrijke mate bij tot de verspreiding van onze cultuur in het land van de rijzende zon.
- Op 11 juli 2005 overleed op 76-jarige leeftijd **José Toppet-Hoegars**, senior lid van de afdeling Tongeren-Sint-Truiden. Hij behoorde tot de stichters van deze afdeling, opgericht in 1972 samen met de oud-presidenten Paul Knappen en Paul Nicolai en enkele andere vrienden. José studeerde Rechten aan de Universiteit van Luik, was advocaat bij de balie van Tongeren,

werd er later rechter en tenslotte voorzitter van de Rechtbank van Koophandel. Hij was een vriendelijk en overtuigd Prince-lid, voor wie amicitia en tolerantia geen ijdele woorden waren. Zijn plotselinge overlijden is voor zijn afdeling een groot verlies.

- Op 13 juli 2005 overleed op 74-jarige leeftijd **Jan Brand**, senior lid van de afdeling Hulst. Hij leed aan een sluipende ziekte, die het hem op den duur onmogelijk maakte de vergaderingen bij te wonen. Tijdens zijn actieve leven was Jan majoor bij de Koninklijke Luchtmacht. Sinds 1979 was hij lid van de afdeling 't Sticht en na zijn pensionering in 1986 van de afdeling Hulst. Hij keerde toen terug naar zijn geboorteplaats, waar hij zich onder meer bezighield en nuttig maakte met de studie en publicatie van de geschiedenis van familie, stad en streek. Met Jan verliest de afdeling Hulst een bescheiden en minzaam persoon, die met zijn grote belangstelling voor uiteenlopende zaken een waar Prince-lid was.
- Op 23 juli 2005 overleed in Turnhout **Ernest Lambers**, lid van de afdeling Kempen. Hij had zijn eigen advieskantoor Lambers van Driel Consultants, dat hij met vaste hand leidde. Ernest was sinds 1992 lid van de afdeling Kempen, voordien jarenlang van de afdeling Eindhoven. Hij werd in zijn geboortestad Eindhoven begraven. De leden van zijn afdeling zullen zijn aanwezigheid en inbreng missen.
- Op 22 augustus overleed plots op 83-jarige leeftijd **Dr. Robert de Beule**, stichtend lid en oud-voorzitter van de afdeling Antwerpen-Middelheim. Rob werd longarts en allergoloog na studies en specialisaties in verscheidene landen. Hij was een onvermoeibaar actief bestuurslid in talrijke medische en culturele verenigingen, waaronder het *Verbond van Vlaamse Academië*, het door hem gestichte *Vlaams Aktiecomitee voor Volksgezondheid*, het *Algemeen Nederlands Zangverbond* en het *Vlaams Geneesheren Verbond*, waarvan hij jarenlang voorzitter was. Naast overtuigd Vlaming was Rob de Beule een flamboyante wereldburger met een enorm brede culturele en etnografische kennis. Mede daarom werd hij in 2003 door de Beweging voor de Verenigde Staten van Europa (BVSE) aangesteld tot Europees eresenator.
- Op 3 september 2005 overleed op 75-jarige leeftijd **Leon Vandermeulen**, stichtend lid van de afdeling Limburgse Kempen, waarvan hij voorzitter was van 1978 tot 1981. Hij was ook gewestvoorzitter van 1981 tot 1984. Tolerantie en vriendschap, respect en een luisterend oor waren voor Leon evidenties. Heel zijn leven bleef hij zijn Vlaamse ideeën getrouw. Hij ging zijn eigen weg, soms even

omkijkend in verwondering, maar altijd trouw aan het gegeven woord. Zijn zoektocht naar schoonheid in de mens, de natuur en de kunst die hij zelf schiep uit klei en vuur, is voltooid. Leon was een zachte anarchist, die tussen pot en pint met pretoogjes heel raak het gebeuren rondom hem kon commentariëren. Velen zullen hem missen.

*Wij betuigen de echtgenote, kinderen en familieleden van de overledenen en alle Prince-vrienden die hen goed gekend hebben, onze diepste gevoelens van medeleven.*

## Belangrijke data

Algemene Raad	10 dec 2005 6 mei 2006
Algemene Ledendag	30 sept 2006
Presidium	19 nov 2005
Gewestdagen	
• Brabant-Oost + -West	4 mrt 2006
• Schelde-Dommel + -Mark	25 mrt 2006

## Historisch archief Orde

Na de publicatie van de *Kroniek 1955-1990 en Vlaanderen ontmoet Nederland (2005)* werd een begin gemaakt met de grondige reorganisatie van het historisch archief van de Orde. Daarmee wordt bedoeld enerzijds het aanvullen van de ontbrekende gegevens en het selecteren en ordenen van de belangrijkste documenten; anderzijds het verantwoord opschonen en overdragen van het oud-archief aan een openbare archiefbewaarplaats in casu het AMVC (Archief en Museum van het Vlaams Cultuurleven) in Antwerpen. Deze omvangrijke en delicate opdracht kan alleen tot een goed einde worden gebracht in samenwerking met de verschillende geledingen van de Orde. Alle Prince-leden, vooral zittende of gewezen presidenten, afdelingsvoorzitters en -secretarissen, gewestpresidenten, presidiumleden enz. die in het bezit zijn van documenten (ook fotomateriaal en dergelijke) betreffende de Orde, worden verzocht die zo spoedig mogelijk in te leveren op het secretariaat in Antwerpen. Bij eventuele problemen in verband met de verzending, afhaling of bezorging van de archiefstukken, kan een praktische regeling worden getroffen met het secretariaat, Gouodstraat 2a/bus 31, 2018 Antwerpen.

**Bert Bussers**

secretariaat Orde van den Prince

Tel.: 03/257.05.55 - Fax: 03/257.05.54  
e-post: [orde.van.den.prince@skynet.be](mailto:orde.van.den.prince@skynet.be)

# Leden in de kijker

- Na een succesrijke carrière van dertig jaar in de onderneming, waarvan twintig als afgevaardigd bestuurder, verliet **Hugo Baron Vandamme**, lid van de afdeling Roeselare-Izegem-Tielt, begin mei dit jaar het bestuur van Barco Industries in Kortrijk. In de tweede helft van de jaren '80 bouwde hij het Vlaamse exportbedrijf om in een groep met mondiale ambities. De grote internationale doorbraak kwam er in 1987 met de toekenning van de Emmy Award, een prestigieuze onderscheiding voor de beste technische prestatie op tv-gebied. De negatieve perceptie veranderde in een reputatie van wereldwijde technologische voorsprong. In eigen land kreeg Vandamme onder meer een *Oscar voor de Export* en werd hij door de lezers van het magazine *Trends* verkozen tot "manager van het jaar". In 2002 werd hij als afgevaardigd bestuurder opgevolgd door Martin De Prycker. Tijdens de feestzitting in het Provinciaal Hof in Brugge waren verschillende getuigenissen te horen over de uitzonderlijke loopbaan en verdiensten van Hugo Vandamme, onder meer van **Paul Breyne**, provinciegouverneur en lid van de afdeling Westhoek.
- Op 19 mei 2005 nam **Jan Van den Nieuwenhuijzen**, lid van de afdeling Antwerpen-Land van Ryen, het voorzitterschap van de Karel de Grote-hogeschool in Antwerpen over van Frank Swaelen, die in 1994 voorzitter van de raad van bestuur en van de algemene vergadering van deze hogeschool werd. Van den Nieuwenhuijzen verdiende zijn sporen als afgevaardigd bestuurder van de Groep SD Worx en werkte ook als kabinetsmedewerker op het Ministerie van Middenstand, Streekeconomie en Ruimtelijke Ordening. Ook hij zetelde al in de raad van bestuur en de algemene vergadering van de hogeschool

sinds 1994. De nieuwe hogeschool ontstond uit een fusie van dertien katholieke instellingen. Onder het bewind van Swaelen steeg het aantal studenten tot 7000, waardoor deze Antwerpse hogeschool uitgroeide tot de derde grootste in Vlaanderen.

- Op zaterdag 21 mei 2005 namen 2000 Limburgers in de Hasseltse Grenslandhallen tijdens een gratis volksfeest afscheid van hun provinciegouverneur, **Hilde Houben-Bertrand**, lid van de afdeling Limburg I. Na bijna tien jaar dit hoge ambt te hebben bekleed, ging de eerste vrouwelijke gouverneur van het land op 1 juni met pensioen. In het Hasseltse Cultureel Centrum vond op 24 mei een academische feestzitting plaats en werd zij benoemd tot eregouverneur van de provincie Limburg. Honderden Limburgers, die de provincie vertegenwoordigden op cultureel, sociaal, economisch en politiek vlak, waren daarbij aanwezig en wuifden hun geliefde gouverneur uit. Zij werd opgevolgd door de voormalige SP.a-voorzitter en vroegere burgemeester van Hasselt, Steve Stevaert.
- Sinds 2002 wordt een Remi Piryns-prijs uitgereikt voor wie zich in de kijker heeft gewerkt om de Groot-Nederlandse gedachte, die Piryns zo na aan het hart lag, te promoten. Piryns, voormalig lid van de afdeling Mechelen, overleed in augustus 2004. Om de herinnering aan zijn Vlaams-Nederlands engagement levendig te houden, werd op 19 mei 2005 in Mechelen de eerste Remi Piryns-lezing gehouden. **Herman Candries**, gewezen president van de Orde en lid van de afdeling Mechelen, sprak er over "De toekomst van de Vlaams-Nederlandse eenheid in verscheidenheid". Vlaanderen en Nederland, aldus Candries, vormen als het ware een kleine of middelgrote onderneming in de globale markt van vandaag. "We hebben elkaar nodig", aldus de spreker, en niet alleen op economisch gebied, maar ook op cultureel en maatschappelijk vlak. Hij stipte onder meer aan hoe regio's in Vlaanderen en Nederland – van Kortrijk met Rijsel tot Rotterdam met Antwerpen – de handen in elkaar slaan om samen iets te kunnen betekenen in internationaal perspectief. Ondanks de occasionele verschillen, blijft een intense samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland dan ook de enige optie voor het behoud van een dynamische Nederlandstalige cultuur.
- **Luc Martens**, lid van de afdeling Roeselare-Izegem-Tielt, Vlaams Parlementslid en van 1995 tot 1999 Vlaams minister van Cultuur, Welzijn en Gezin, is sinds 1 juni 2005 de nieuwe burgemeester van Roeselare. Hij volgde zijn partijgenoot Daniël Denys op. Martens zetelde in de gemeenteraad van zijn stad sinds 1995. Nadien werd hij de CD&V-woordvoerder voor onderwijs in het Vlaams Parlement.

- Op zondag 10 juli 2005 werd in het Brugse Stadhuis het "Gulden Spoor voor Vlaamse Uitstraling" overhandigd aan Manu Ruys, voormalig lid van de Orde, en **Guido van Gheluwe**, president-stichter van de Orde en lid van de afdeling Westhoek. Sinds 2000 worden door de v.z.w. Vlaanderen-Europa, in het kader van "Vlaanderen Feest", aan het slot van de 11-daagse die loopt van 1 tot en met 11 juli, in Brugge laureaten bekroond die Vlaanderen op wetenschappelijk, cultureel of algemeen-maatschappelijk gebied uitdragen. De naam van Guido van Gheluwe werd dit jaar aan de lijst van bekroonden toegevoegd "als blijk van waardering voor hem als president-stichter van het prestigieuze genootschap Orde van den Prince, dat nu al 50 jaar belangrijke bijdragen levert voor de uitstraling van Vlaanderen en de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland." De laudatio werd uitgesproken door historicus **Edward De Maesschalck**, lid van de afdeling Leuven-Arenberg. Ook **An De Moor**, voorzitter van de v.z.w. Vlaanderen-Europa en lid van de afdeling Gent I, was een van de sprekers tijdens de academische zitting.

- Bij raadsbesluit van 14 juli 2005 heeft de gemeenteraad van Almelo besloten de erepenning van de gemeente in goud uit te reiken aan Sipke L. Dronkers. Het ereburgerschap van Almelo werd ingesteld in 1965. **Sipke Dronkers**, lid van de afdeling Twente-Achterhoek, is de elfde persoon die deze hoogste plaatselijke eer krijgt toebedeeld. De versierselen werden hem op 10 september 2005 door de burgemeester van Almelo uitgereikt als dank voor zijn initiatieven en inzet voor de historie van het "Stedeke aan de Aa".

- Zoals in de presidiumvergadering van 31 januari 2004 en in het dagelijks bestuur van 26 april 2004 werd besproken, heeft het dagelijks bestuur besloten een eenmalig ereteken uit te reiken naar aanleiding van het 50-jarige bestaan van de Orde. Als criterium voor de toekenning baseerde men zich op de verdiensten van de persoon in kwestie voor de Orde. De selectie van de genomineerden gebeurde in alle discretie en om de verrassing tot op het einde te behouden, werden de namen van de gelauwerden pas bekendgemaakt tijdens de Algemene Ledendag in Brugge. Het ging om **Guido van Gheluwe**, president-stichter van de Orde en lid van de afdeling Westhoek, **Paul Beugels**, lid van de afdeling 't Sticht en voorzitter van de Begeleidingscommissie Plan van Aanpak, **Paul Peeters**, algemeen secretaris en lid van de afdeling Voorkampen, en **Bert Bussers**, lid van de afdeling Antwerpen-Middelheim en sinds 21 jaar dagelijks vrijwillig actief op het secretariaat. Aangezien Bert niet aanwezig kon zijn op de Algemene Ledendag, kreeg hij het ereteken op woensdag 21 september persoonlijk thuis opgespeld door zowel de aftredende als de nieuw aantredende president.

## Concert

### MASTREECHTER STAR

Naar aanleiding van het 25-jarige ambtsjubileum van Koningin Beatrix

Op woensdag 21 december 2005  
om 19.15 uur  
in cultureel centrum De Warande  
in Turnhout

Organisatie: BENEV (Belgisch-Nederlandse Vereniging Kempen) en de Orde van den Prince

Een datum om te noteren in uw agenda, vooral voor de leden van de Nederlandse afdelingen en de grensoverschrijdende gewesten.

Persoonlijke uitnodiging volgt nog.